

Laiškai **LIETUVIAMS**

1956 VASARIS (FEBRUARY) VOL. VII, No.2

T U R I N Y S

TĖVYNĖS MEILĖS RELIGINIS PAGRINDAS — J. Vaišnys, S. J.	33
ROMANTINIS ŽVILGSNIS — Bruno Markaitis, S. J.	35
KIEKVIENA PUŠIS SAVAM ŠILUI OŠIA — Dr. J. Adomavičius	38
PAVOJINGA LIGA — A. Tamošaitis, S. J.	40
DRAUGYSTĖS ŠAKNYS — J. Vaišnys, S. J.	45
DVI ŽVAIGŽDĖS TARĖ: NE! — J. Vaišnys, S. J.	48
SAHAROS DYKUMŲ ATSISKYRĖLIS — I. Naujokas	50
FILOSOFO SUŽIEDUOTUVĖS, NOBELIO LAUREATAS, BONJOUR TRISTESSE! — K. Pečkys, S. J.	56
IŠ FILMŲ PASAULIO — Br. Markaitis, S. J. ir J. Vaišnys, S. J.	62

Šio numerio viršelio ir skyrelių vinjetės dail. Danutės Sakalauskaitės.

Administracijoje galima gauti 1950, 1951, 1952, 1953, 1954 ir 1955 metų gražiai įristų "Laiškų Lietuviams" komplektų. Komplekto kaina — \$ 4. 1950 ir 1951 m. komplektai — vienoje knygoje.

"Laiškai Lietuviams" leidžiami Tėvų Jėzuitų kas mėnesį, išskyrus liepos-rugpiūčio dvimėnesinį. Metinės prenumeratos kaina du doleriai. Atskiras numeris 20 centų.

Redaktorius — Juozas Vaišnys, S. J.

Redakcijos nariai: Bruno Markaitis, S. J.

ir Anicetas Tamošaitis, S. J.

Administratorius — Petras Kleinotas, S. J.

Redakcijos ir Administracijos adresas: 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois.

Telefonas: HEMlock 4-1677.

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois. Tel. HEMlock 4-1677. Yearly subscription two dollars. Single copy 20 cents. Entered as second class matter at the Post Office at Chicago, Ill. Additional office of mailing in Putnam, Conn.

1956 M. VASARIO (FEBRUARY) MĖN.

VOL. VII, NO. 2

TĖVYNĖS MEILĖS RELIGINIS PAGRINDAS

Tėvynės klausimas mums dabar yra labai aktualus. Jos esame netekę, bet nenustojame vilties, kad vis dėlto anksčiau ar vėliau ją atgausime, jon grįšime, ja džiaugsimės. Suprantame, kad jos laisvė ne tik nuo mūsų noro ir pastangų priklauso, bet vis tiek būtų nusikaltimas, jei mes ja visai nesi-rūpintume, o tik rankas sudėję lauktume, ką kiti nuspręs. Nekurstoma tė-vynės meilės ugnis gali labai greitai ir suaugusiųjų širdyse išblėsti, o ką bekalbėti apie jaunimą, kurs jos jau gerai neatsimena, o gal ir visai nema-tės! Tad reikia tą ugnį ypač jaunimo širdyse kurstyti, reikia apie mūsų tė-vynę kalbėti, bet reikia ir veikti, savo darbu ir auka prisidėti, kad jos dan-gų aptraukę juodi debesys pradėtų vis labiau ir labiau retėti.

Negalima tvirtinti, kad nėra tokių, kurie tėvynės meilę tinkamai su-prastų ir jos gerovei dirbtų konkretų naudingą darbą. Tokių tikrai yra. Ta-čiau gal žymiai didesnė mūsų tautiečių dalis nesugeba pasirinkti vidurio kelio, o nueina į kraštutinumus. Vieni, gal būt, daugiau ar mažiau yra su-sirgę šovinizmo liga. Tėvynės vardą savo viešose ir privačiose kalbose jie linksniuote linksniuoja. Vartoja daug superlatyvų ir patoso, švaistosi tuš-čiais žodžiais ir bereikšmiais posakiais, niekina ne tik kitas tautas, bet ir tuos lietuvius, kurie nesielia panašiai kaip jie. Tėvynės garbei (o gal ne-garbei) jie begales žodžių ir kalbų prisako, bet kaip su darbais? Apie juos verčiau nekalbėkim, užtenka tik prisiminti, kad ne vieno tokio "patrijoto" vaikai lietuviškai beveik nemoka. Kartais jie nei patys lietuviškose organi-zacijose nedalyvauja, nei vaikų į jas neleidžia, nes jos esančios nepakanka-mai lietuviškos. Jos "nelietuviškos" esančios dėl to, kad neniekina kitų tautų, bet stengiasi su jomis bendradarbiauti ir joms apie Lietuvą bei da-bartinius jos vargus papasakoti. Toki "patrijotai" nujaučia, kad jie yra silpni, kad jų stiprybė tik tuščiose kalbose ir išpūstuose posakiuose, todėl jie bijosi su kitais susitikti, jie užsidaro lyg sraigė savo kiautelyje ir ten tūno. Bet kiekvienam turėtų būti aišku, kad tokiu bailiu bėgimu iš kovos lauko nebūsi tėvynei naudingas.

Kiti, eidami visiškai priešingu kraštutinumui, mėgina save ir kitus įti-kinti, kad rūpintis savo tėvyne visai nekrikščioniška, nes Dievo įsakymas liepiąs mylėti visus žmones ir visas tautas. Tėvynės meilę jie laiko stabų

garbinimo kultu. Kas stengiasi vis labiau ir labiau mylėti tėvynę, tas ją pastato vietoj Dievo. Taip galvoją žmonės nesugeba suderinti Dievo ir tėvynės meilės. Jie mano, kad tėvynės meilė prieštarauja religijai. Šiai meilei esą negalima rasti jokio pagrindo krikščionių religijoje, nes nei Dievas neįsakė tėvynės mylėti, nei Kristus apie jos meilę niekad nekalbėjo.

Tai yra labai klaidingas galvojimas. Kristus savo pavyzdžiu aiškiai įrodė tėvynės meilę, skelbdamas krikščionybę pirmoje eilėje savo tautai. Jis sielojosi jos nelaimėmis, Jis verkė, žiūrėdamas į Jeruzalę ir žinodamas, kad netrukus ji bus priešų sugriauta. Tėvynės meilė remiasi net dviem Dievo įsakymais. Ketvirtas Dievo įsakymas nesiriboja vien tėvų meile. Liepdamas gerbti savo gimdytojus, jis įsako gerbti ne tik tuos, iš kurių esame gavę gyvybę, kurie mus globojo ir augino, bet ir tą šalį, kurioje mes augome, kurios gėrybėmis naudojome, kurios oru kvėpavome. Šis įsakymas liepia gerbti ne tik tėvus, bet ir visus vyresniusius, kuriuos pati tauta sau vyresniaisiais išsirinko. Didžiausias Dievo įsakymas — meilės įsakymas liepia mylėti visus žmones ir visas tautas. Visi teologai sutinka, kad artimo meilėje yra laipsniai, kad mes turime labiau mylėti tuos, su kuriais esame tampriau vienokiais ar kitokiais ryšiais sujungti. Apie tai aiškiai kalba ir Šv. Tomas savo knygoje (plg. „Summa Theologiae“ II-a II-ae, q. XXVI). Mes turime labiau mylėti tėvus, brolius ir vaikus negu svetimus asmenis. Mes turime labiau mylėti savo tautiečius negu kitų tautų žmones. Turime taip pat labiau mylėti tuos, kurie priklauso mūsų tikėjimui, mūsų bendruomenei, mūsų organizacijai.

Kuo daugiau ir kuo stipresnių ryšių yra tarp žmonių, tuo daugiau yra ir motyvų jų tarpusavio meilei. Su kiekvienu pasaulyje esančiu žmogumi mane jungia žmogiškumo ryšys, su viso pasaulio žmonėmis, priklausančiais mano tikybai, mane dar jungia ir tikėjimo ryšys, su lietuviais mane jungia tautos ir valstybės ryšiai. Tautos ryšys, galima sakyti, yra supintas iš daugelio kitų ryšių: artimesnės ar tolimesnės kraujo giminystės, kalbos, kultūros, papročių. Žmonių susijungimas į valstybes išplaukia iš pačios prigimties reikalavimų. Kitos, grynai žmonių valia sukurtos organizacijos ar bendruomenės tik *padeda* tobuliau siekti vieno ar kito tikslo, bet valstybė yra *“conditio sine qua non”* žmonių žemiškiems tikslams siekti. Be jos tų tikslų nepasieksi. Todėl ir valstybės ryšys, jungiąs žmones į vieną bendruomenę, yra tikrai svarbus ir stiprus, esminis ir būtinas.

Ir mūsų Bažnyčios Vadas, Pijus XII, neseniai Romoje susirinkusiems Italijos Mokytojų Sąjungos nariams kalbėjo: „Kad vaikučiams nepritrūktų krikščioniškojo mokslo maisto, drąsiai naudokitės savo teise juos mokyti, neužmiršdami, kad tai yra taip pat jūsų būtina pareiga Dievui ir Tėvynei. Jūs, mokytojai, stenkitės auklėti vaikus, pratindami juos lavintis žmogiškose dorybėse: atvirume, drąsoje, prisirišime prie pareigos, prie šeimos, prie Tėvynės. Čia reikia pastebėti, kad Tėvynės meilės jausmas šiandien, gal būt, daugelio yra užmirštas. Bet šis jausmas visuomet buvo ir turi būti svarbus veiksnys pilnutiniame vaiko auklėjime. Nereikia bijoti, kad visos žmonijos meilė, kurią jūs turite ugdyti savo auklėtiniuose, gali prieštarauti ypatingai savo Tėvynės meilei. Argi ypatinga savo šeimos meilė neleidžia mums mylėti kitų šeimų?“ („Osservatore Romano“, 1955 m., nr. 257).

Tad kiekvienam, tur būt, bus aišku, kad Bažnyčios mokslas Tėvynės meilės atžvilgiu yra labai aiškus ir visai neabejotinas. Todėl tie, kurie mano, kad mylėti savo Tėvynę labiau negu kitas tautas yra nekrikščioniška, labai klysta. Labai klysta ir tie, kurie mano, kad Tėvynės meilė nėra būtina, kad jie, nemylėdami Tėvynės, gali būti kilnūs žmonės ir geri krikščionys. Kiekvieno šventa pareiga savo Tėvynę mylėti, jai dirbti ir aukotis. Su ja mus riša daug tvirtų ryšių. Būtų nusikaltimas juos nutraukti.

J. Vaišnys, S. J.

ROMANTINIS ŽVILGSNIS

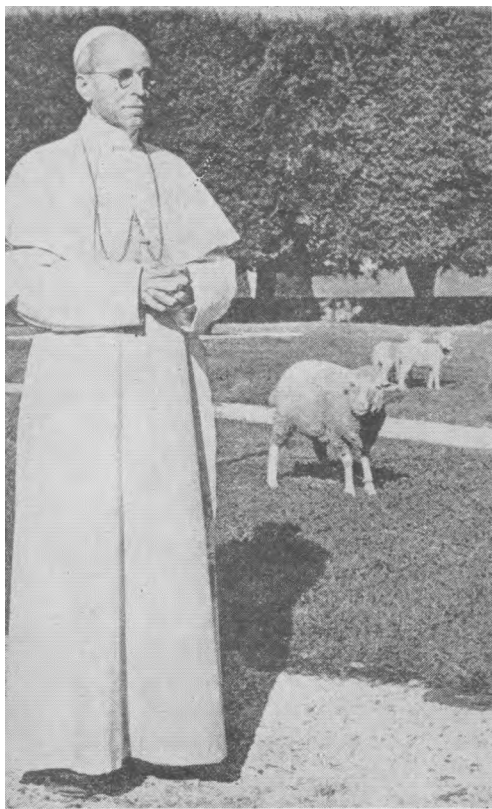
Eile progų mes linkime kitiems, o kiti linki mums — laimės ir sėkmės. Daug kartų vildamiesi klausėmės tokių ar panašių linkėjimų ir, savo ruožtu, juos siuntėme draugams ir pažįstamiems. Liūdna pripažinti, kad nuo tų linkėjimų nei kiti, nei mes laimingesni nebūsime pasidarę. O linkėta, rodos, buvo nuoširdžiai ir prasmingai. Kur priežastys?

Pati svarbiausioji priežastis glūdi mūsų prigimties pastovume. Mat, žmogaus prigimtis niekada esmingai nesikeičia. Žmogus yra įdėtas į žmogiškosios prigimties rėmus ir jų išaugti bei praaugti jis neįstengia. Antgamtinė malonė ir gera valia gali apvaldyti neigiamuosius palinkimus arba duoti jiems teigiamą kryptį. Pati gi prigimtis esmingai nepakeičiama. Kitaip žmogus liautųsi buvęs žmogumi.

Kita priežastis, kuri mums atrodo taip pat labai svarbi, ir apie kurią norėtume čia kalbėti, yra žmogaus romantinė pažiūra į gyvenimą. Tur būt, kiekvienas žmogus žavisi herojumi ir slapčia pavydi jam herojiškųjų ypatybių. Jau vaiko amžiuje mes pastebime didžiulę pagarbą ir milžinišką dėmesį herojui. Konkrečios šio žavėjimosi formos keičiasi

pagal kraštą, istoriją, papročius, bet, tur būt, visur mes rasime herojų kultą, kuris nuolat gyvas, patrauklus, nuolat įkvepiantis, nes pats žmogus nešiojasi gilų, nors ir slaptą norą būti herojumi. Su amžiumi šis noras darosi kuklesnis ir realistiškesnis, bet jis nuolat lydi žmogų. Jaunatvėje širdis svajingesnė, ir dar visas gyvenimas prieš akis. Todėl šio noro perspektyva tarsi nesulaikoma jėga tiesia rankas į ateitį. Vyresniame amžiuje žmogus mato, kad jaunystės troškimai dar neišsipildė. Dar būtų ne per vėlu, bet jau nebėra energijos, nebėra jėgų. Senatvėje žmogus mato, kad šio noro perspektyva pakeitė kryptį. Ji dabar grįžta į praeitį, ir jos šviesoje žmogus kartoja jaunystės degančius žodžius, bet jau nebeturėdamas žemėje ateities ir bandydamas taikytis su gyvenimo likimu.

Gyvenime žmogus susitinka su heroizmu, ir jame kartoja norą nuveikti ir palikti žemėje ką nors didelio, nuostabaus, apie ką kiti žmonės kalbėtų, girtų, pripažintų. Šis noras yra tuo įdomus, kad nors žmogus gyvenime jo neįvykdo, vis dėlto šis noras nudažo eilę žmogaus nusistatymų savotišku idealizmu, kuris pasi-

Popiežiui Pijui XII šių metų kovo mėn. 2 dieną sukanka 80 metų amžiaus. Jis gimė Komoje 1876 m. kovo mėn. 2 dieną. Buvo išventintas kunigu 1899 m. balandžio mėn. 2 dieną. Po poros metų pradėjo dirbti Vatikano sekretoriato. 1917 m. buvo paskirtas Apaštališkuoju Bavarijos Nuncijum ir konsekruotas arkivyskupu. Po kelių metų buvo paskirtas Nuncijum Berlyne, pasirašė konkordatus su Bavarija ir Prūsija. 1929 m. paskirtas kardinolu ir kitais metais, po kard. Gasparri mirties, tapo Vatikano Valstybės Sekretorium, šiose pareigose išbuvo iki buvo išrinktas Popiežium 1939 m. kovo mėn. 2 d. Savo popiežiavimo metu išleido daug vertingų enciklikų, paskelbė Marijos Dangun Ėmimo dogmą (1950 m. lapkr. 1 d.) ir pravedė Kat. Bažnyčioje labai naudingų reformų. Vatikano sluoksniuose kalbama, kad paskutinės labai sunkios ligos metu jam pasirodęs Kristus. Po to Popiežius tuoj pasveikęs. Jo pagijimas tikrai daugeliui specialistų atrodė stebuklingas.

J. Pautienius

reiškia ne sistemingu ir kasdieniu idealo siekimu, bet gerokai nerealistišku palinkimu apleisti smulkmenas ir laukti pasirodant didesnės svarbos dalykų. Mes sakome, kad šis noras yra gerokai nerealistiškas ta prasme, kad labai dažnai žmogus jo neįvykdo, nepaverčia apčiuopiama gyvenimo tikrove. Šis noras dar ir dėl to yra nerealistiškas, kad jis nebekreipia dėmesio į smulkmeną, mano ją esant laiko gaišinimu ir laukia didesnės svarbos dalykų, kurie, deja, žmogų aplenkia, o jei ir apsilanko, tai tik retomis progomis.

Tur būt, kiekvienas nori būti turtingu, bet retas — ištvermingai ir per metų metus — taupo mažas ir neišspūdingas pinigų sumes, kurios galų gale išauga į dėmesio vertą kapitalą. Dažnas pareiškia norą būti

rašytoju, kalbėtoju, bet retas prisiverčia kantriai ir sistemingai lavintis, tobulintis, mokytis iš savo klaidų ir kitų patyrimo. Ne vienas nori būti puikiu pianistu ar dainininku, bet retas ištveria kasdienėje lavinimosi monotoniijoje. Daug kas pasiduoda saviemylos sukurtam mitui, kad jau pakankamai dirbta, kad jau laikas nustebinti pasaulį neįprastu talentu.

Galų gale mes prisiartiname prie esmingojo heroizmo elemento, kuris dažniausiai būna klaidingai suprantas. Šis esmingasis heroizmo elementas yra blaivusis aukos ir pareigos momentas. Herojus aukojasi praktiškai, konkrečiai ir iš skubaus reikalo, kurio kiti nemato, o jei mato, tai nedrįsta daryti tiesioginių išvadų. Kai herojus net gyvybės auką sudeša, niekur tuo metu negroja orkes-

trai, minios iš pagarbos ir nustebimo nešaukia valio. Herojus atlieka savo pareigą, kuri yra neįdomi, nepatraukli ir dažnai labai pavojinga. Čia nėra tos romantikos, kurią mes matome filmuose, apie kurią skaitome knygoose, kurią sukūrė menininko vaizduotė ir legendos nesiskaitymas su faktais.

Herojus atlieka savo pareigą, nors ji atrodo jam neįdomi, nepatraukli, pavojinga. Dažniausiai tai būna pats sunkiausias gyvenimo momentas ar momentų virtinė, reikalaujanti viso asmens pajungimo vienam dideliui darbui. Ne retai tai būna momentas, kuriame herojus miršta, kad kiti gyventų. Kartais tai būna valanda, kurioje herojus viską praranda, kad kiti nieko neprarastų.

Iš šono žiūrint į tai, ką herojus atlieka, yra ir įdomu, ir patrauklu, ir įspūdinga. Iš šono žiūrėdami į herojų, mes matome jo drąsą, bet nepastebime, kai jis savo viduje kovoja su baime. Matome jo tikėjimą, bet nieko nežinome apie jo kovą su neviltimi. Matome jo meilę, kai jis savo širdyje kovoja su neapykanta. Herojus yra įdomus, patrauklus, įspūdingas kitiems, bet ne sau. Jame nėra svajingo romantizmo, bet užsispyręs ir blaivus pareigos atlikimas, plieninė valia ir ištvermė visuose tuose atvejuose, kai bėgti būtų logiška, kai klupti būtų žmogiška, kai pasiduoti būtų racijonalu. Herojus atlieka savo pareigą ir jis neturi laiko akademiniams diskusijoms. Jis aukojasi, kai garbūs prelegentai aptaria aukos esmę ir prasmę.

Stebėdamiesi ir žavėdamiesi herojumi, mes pasisaviname ne jo blaivumą ir realistiškumą aukos ir pareigos atžvilgiu, bet praeivio ir žiūrovo entuzijazmą, gal ne tiek pačiam herojui, kiek jo žygdarbiams. Tokiu

būdu, savo pasaulėžiūrą į įvairius idealus, gyvenimo bei pašaukimo tikslus mes nudažome tam tikru romantizmu. Mes laukiame tik didelių įvykių ir ranka numojome į smulkias progas. Kai mums tenka sunkus gyvenimas, mes nustembame, kad orkestras negroja Herojų Maršo, kad nesigirdi kovos trimitų, kad nėra guodžiančių, už jaučiančių, drąsinančių minių, kad mums vieniems reikia kentėti, grumtis, nugalėti.

Gyvenimas paprastai maža turi romantizmo; jis susideda iš kasdienybės, pareigos monotonijos ir įvykių pilkumo. Dideli įvykiai yra reti svečiai. Be abejo, žmogus turi išmokti įprasminti kasdienybę idealu, pertraukti darbo monotoniją humoro ar metodo varijantu, o įvykių pilkumui duoti gyvesnę spalvą. Šita prasme žmogus yra savo laimės kalvis. Bet jo dalia yra smulkūs darbeliai, kurie—metų perspektyvoje—yra tūkstančiai ir milijonai plytų, iš kurių išauga dangoraižis.

Kiekvienas žmogus yra herojus, jei jis nepaniekina smulkmenos ir kasdiene ištverme stato prasmingo tikslo dangoraižį. Kiekvienas žmogus yra herojus, jei jis gyvenimo kasdienybėje nepasiduoda monotonijos slegiančiai nuotakai, bet gyva ir pozityvia mintimi kiekvienai dienai duoda šviesų veidą, kiekvienai smulkmenai didžią vertę, kiekvienam skausmui šventą prasmę.

Jei mes sumaišome esminguosius herojizmo elementus su patrauklumu ir įspūdingumu, kuriuos herojaus asmuo iššaukia praeiviuose ir žiūrovuose, tai mes vaikomės pelkių ugnelę. Mat, herojaus patrauklumas ir įspūdingumas yra greičiau herojizmo pasekmė negu statybinis elementas. Herojizmas gimsta tą minutę, kai auka ir pareiga susijungia siekti

konkreto ir neatidėliojamo tikslo, kurį diktuoja dvasinis idealas. Heroizmas trijumuoja, kai auka viršija pareigą. Kiekvienas žmogus tampa herojumi, kai jis supranta ir pergyvena šventąją aukos ir pareigos santykį, kai jis kenčia ir dirba prasmingai ir sąmoningai. Paprastai, žmogaus auka ir pareiga apibrėžia smulkaus masto dalykus. Didelio masto dalykai nėra kasdienė žmogaus dalis. Bet kuklaus masto dalykai gauna nekasdienį dydį iš prasmingo žmogaus tikslo, kuriam pajungtas visas žmogaus gyvenimas.

Šitokia pasaulėžiūra turi remtis

realistiškumu ir konkretumu. Jei ji maitinama nepraktišku romantizmu, daug laiko ir energijos žūva svajonių verpetuose, daug progų praleidžiama tik dėl to, kad jų kukli pradžia. Bet jei žmogus pasisavina herojaus realistiškumą ir praktiškumą, tai jis pradeda veikti, nelaukdamas ir neatidėliodamas, gyvendamas prasmingo tikslo perspektyvoje. Mat, tik šios perspektyvos šviesoje gyvenimo tikslas atsistoja prieš žmogaus akis visu jam priklausomu dydžiu, o smulkmena tampa organine visumos dalimi.

Bruno Markaitis, S. J.

Kiekviena pušis savam šilui ošia

Aš tau ranką paduodu, lietuvi,
Aš tau atveriu širdį kaip broliui, —
O be meilės mes būtume žuvę
Svetimoj nuo tėvynės nutolę.

Faustas Kirša.

Tikrai jau pats laikas, jau net kiek ir pavėluota kiekvienam mūsiškių savam šilui ošti pradėti, vienas kitam rankas padavus. Kiekvienas suprantam, kad mums yra būtina, broliis broliui širdį atvėrus, meilę vienas kitam darbais išsakyti. O vienok mūsų tarpe savam šilui ošiančių lietuviškų pušų taip reta. Ir meile liepsnojančių širdžių mūsųose taip negausu. Ir tai didiža dalimi vien dėl to nutinka, kad mes savęs nepažįstam — mes, erelių sveikata pertekę, žaisiniais girgėti nesiliaunam.

Ponai tarp mužiku
ir pastumdėliai tarp ponu

Ne drebučių pavidalo protoplazmos gabalu, bet valia bei pasiryžimu geran apvaldytų raumenų —

smegenų junginiu kiekvienas privalom tapti. "Paduok, jaunyste, man sparnus — per negyvuosius skrisiu skliautus vilionių rojūn į sritis, kur *pasiryžimas* daro stebuklus." Taip mes privalome nuolat kartoti. Tegul šie Adomo Mickevičiaus prisišaukti sparnai perkelia šiandien kiekvieną mūsų į tokią būklę, kad mes kiekvienas tikėti pradėtume, jog mums, kaip ir kiekvienam sveikam žmogui, *niekad jėgų nestokoja* — mums tik kartais *valios pristinga*. Čia ir slypi ne vieno mūsiškių nelaimės šaknys. Štai kodėl mes ne vešlia pušimi savai aplinkai ošiam, bet nuskurusio karklo vien pavėjui lingavimu pasitenkinam. Mat, mes sveikų akių savininkai tariamės siauraregiais esą. Taip įsikalbėję, mes dvasia susergame. Tada mes pakalniui pasileidžiame, vieton vis aukštesnių viršūnių siekė. Siauraregių akių mastu matuodami, mes pradedame ne *savos jėgas prie didžių siekių* derinti, bet mėginame *savus siekius prie ydingų*

akių pritaikyti. Tada mes siauraregių akių plote gyvenimą kuriame ir, žinoma, susipančiojome. Tada mes savo parapijos ribų peržengti neišdrįstame. Taip nusiteikę, mes liekame ponais tarp muzikų ir pastumdėliais tarp ponų. Tada mes pasitenkiname vien popiergalių rinkėjo darbu bei indų plovėjo uždarbiu ar bingo partijon atsilankymu. Čia dar pridėk šventyklos popiergaliais papuošimą, novenos, sakramentalijas sakramentų vieton pastačius, užsakymą, ir jau tuo beveik visus nulietuvėjusios ir nukrikščionėjusios ne savam šilui ošiančios lietuviškos pušies veiklos plotus būsi aprėpęs.

**Akli gimę kačiukai ir tie pražiūri,
o mūsų ne vienas ir mirštame
neapsišvietę**

Kodėl tūlas lietuvis pasitenkina prastuoliu dvasioje kiek prašokęs, o intelektualų taip ir nesiveja? Kodėl jis, savu savaitės prakaitu butelį skaidriosios nuplovęs, vien televizijoj karvabernių vienas kitam plaukų rovimu vaizdais pasitenknia? Kodėl jis už savo parapijos ribų toliau nesižvalgo, žinodamas, kad už to jo siauro kiauto gyvenimas verda? Taip, ten ne vien padugnių, bet ir kultūringas bei tikrai religingas gyvenimas konkuliuoja. Ten žmonės sugėba savarankiškai spręsti ir giliau į dalykų esmę įžvelgti. Gaila, kad ten dar tik vos vienas kitas lietuviškų ryžtuolių pasimaišo. Tai kodėl mes visi vis dar savų siauraregiškų akių ploto reikiamai nepraplečiam? Kačiukai, akli gimę, ir tie septintą dieną pražiūri, o mūsų neretas ir pasensta, reikiamai kultūringų vertybių bei tikrai religingų nusiteikimų svarbos nesuprasdamas. Mes vis dar savo stuburkaulio neįsigijam, mes vis dar svetimam šilui ošiam, vis

dar, butelio dugnan akis įbedę, sustyrom, vis dar po bingo stalu su-smunkant. Žodžiu, mes vis dar savo atminimą vandenyje šakėmis rašom.

**Kas bemoksliui neįkandama,
tas prasilavinusiam lengvai įveikiama**

Juk nė vienas savęs siauraregiu nenorime laikyti, tai kodėl į intelektualines aukštumas reikiamai nesiveržiam? Į jas nė vienam kelias nėra užkirstas. O kiek mūsųškių verčiau pasirenka smuklės tvaikė mirkti, negu saule su ereliais džiaugtis, arba parko gėlės žiedu su vaiku gėrėtis, ar pagaliau dvasios bei kūno ligonių lankymu ir gydymu save ir savo aplinką krikščioninti! Štai čia ir prieiname raktą į pasisekimą: *vidinės kibirkšties dažnas savyje neiškeliam*, nors kiekvienas tai atlikti galime, iš pažiūros žaliūkai atrodydami. Tamsuoliais, kaip ir visi, mes gimstame. Tik tuo su visais šviesuoliais kai kurie mūsų ir liekame lygūs. Tūlas lietuvis jų net visą savo gyvenimą nepasiveja, nes pastangų šviesėjimui nededa. O intelektualais tik savo pastangomis pasidarome. Pasiryžimas, anot Mickevičiaus, stebuklus daro. Bet to stebuklo kaip tik ne vienas mūsų stokoja. Juk ir geriausias technikas bei mechanikas be tinkamo pasiruošimo ir mokslo niekad neatliks darbų, kuriuos lengvai įveikia inžinieriai.

Ach, jau gana mums kviečius į svetimus aruodus pilstyti. Mes sau žmonėmis turime tapti. Mums kito kelio nėra, taurus lietuvi, lietuviškos kultūros šilo pušie. Mes tarptautiniu mokslu savas viršūnes papuošę bei lietuviškos kultūros žiedais jas padabinę, imkime savam šilui ošti, savam ir svetimam praeiviui pasigėrėjimą suteikdami!

Dr. Jonas Adomavičius

PAVOJINGA L I G A

Kam neteko girdėti apie epidemijas? Anksčiau, kai gydymo mokslas dar nebuvo taip išsivystęs, žmonės mirdavo it musės, marui ar kitai užkrečiamai ligai įsiveržus į kurią šalį. Kaip limpama liga užkrečia kūną, taip ir žmonių dvasią gali užpulti pavojinga epidemija.

Jei kas paklaustų, ar Dėdės Samo žmonės yra apnikusi kokia dvasios epidemija, nedvejodami turėtume pasakyti: taip! Ir jei paklaustų, kokia ta epidemija yra, mūsų atsakymas būtų: abejingumas tikrajam tikėjimui! Tik išėikim į Amerikos miestų ir miestelių gatves ir ką mūsų akys išvys? Skirtingą bažnyčią ant kiekvieno gatvės kampo! Tik paklausykim, kaip žmonės kalba apie religiją, ir ką išgirsim? "Svarbu ne ką žmogus tiki, bet kaip gyvena. Visos bažnyčios yra lygiai geros; visos juk garbina tą patį Dievą". Panašiai yra kalbama. Nuostaba apima blaiviai galvojančią žmogų, kad tamsos galybei yra pavykę taip apmulkinti tūkstančius žmonių. Juk kankiniai verčiau leisdavo save žiauriai nukankinti negu priimti kitą tikėjimą arba atsižadėti nors vienos tikėjimo tiesos. Mūsų tautiečiai Kražiuose nežiūrėjo kazokų bizūnų, kad tik išlaikytų savo bažnyčią; rizikavo savo turtu ir laisve, nešdamiesi iš Prūsų lietuviškas maldaknyges ir kitas knygas, nes bijojo, kad su rusų raidėmis bus primestas ir pravoslavų tikėjimas. Jei tad nesvarbu, ką žmogus tiki ar kuriai bažnyčiai priklauso, kam visa tai? Tuokart tiek mūsų tautiečiai, tiek mūsų Bažnyčios kankiniai buvo pasigailėtini fanatikai, užjaustai siaurapročiai.

Jau vien šis mažytis pavyzdys aiškiai byloja, jog yra milžiniškas skirtumas, ar žmogus tiki viena ar kita, ar priklauso tikrajai Bažnyčiai ar ne. Tuo dar labiau įsitikinsim, pažvelgę į du dažnai linksniuojamus posakius.

**Svarbu ne ką žmogus tiki,
bet kaip gyvena.**

Tarp to posakio ir Kristaus mokyimo yra toks skirtumas, kaip tarp dienos ir nakties. Vieną kartą Atpirkėjas stebuklingai padaugino duoną. Panaudojo tą progą pamokslui apie dangaus duoną — šv. Komuniją: "Aš esu gyvoji duona, nužengusi iš dangaus... Duona, kurios aš duosiu, yra mano kūnas pasaulio gyvybei" (Jo. 6/51.52). Jo klausytojai ima murmėti. Kaip jis gali jiems duoti valgyti savo kūną? Tie žodžiai per daug kietų, kad kas galėtų jų klausyti! Kristus tikriausiai juos nuramino: "Jūs netikit, kad aš galiu duoti valgyti savo kūną ir gerti savo kraują? Nesukit sau dėl to galvos! Juk svarbu ne ką žmogus tiki, bet kaip gyvena!" Jis to nesakė! Kristus nedviprasmiškai pabrėžia: "Iš tikrųjų, iš tikrųjų, sakau jums, jei nevalgysite žmogaus Sūnaus kūno ir negersite Jo kraujo, neturėsite savyje gyvenimo!" (Jo. 6/54). Nuo to meto daug jo mokinių pasitraukė šalin ir jau nevaikščiojo drauge. Jėzus leidžia jiems eiti. Jis pasiryžęs verčiau leisti net savo dvylikai išrinktųjų eiti šalin, jei nori, negu atsiimti atgal ar pakeisti vieną žodį iš to, ką buvo pasakęs!

Kitas pavyzdys. Fariziejai prikiša Jo mokiniams, kad, nusiskindami subatos dieną varpų, laužo šventę. Kristus tikriausiai jiems tarė: "Jūs,

fariziejai, tikite, kad keletos varpų nuskynimas sulaužo subatą, mes netikim. Kam mums dėl to ginčytis? Jūs tikėkit, kas jums patinka, mes tikėsime, kas mums patinka. Juk svarbu ne ką žmogus tiki, bet kaip gyvena". Jis to nesakė! Kristus ne viena proga viešai iškėlė fariziejų mokslo klaidingumą ir liepė saugotis jų mokslo, kaip pavojingo raugo!

Evangelijose pilna panašių pavyzdžių. Pats Išganytojas yra pasakęs, jog jo gyvenimo tikslas buvo skelbti tiesą: "Tam aš gimiau ir atėjau į pasaulį, kad liudyčiau apie tiesą" (Jo. 18/37). Sakyti tad, kad nesvarbu, ką žmogus tiki, yra sakyti, jog nesvarbu, ar mes tikim tiesą ar klaidą. Kas tai sako, tas tyčiojasi iš Kristaus pasiuntinybės — vesti žmones į tiesą!

Visai taip pat buvo su Kristaus apaštalais. Užteks vieno pavyzdžio. Kai kurie iš žydų, tapę krikščionys, skelbė, jog, norint būti išganytam, nepakanka apsikrikštyti ir tikėti Kristų; reikalinga taip pat būti apipiaustytam ir laikytis Mozės įstatymo. Šv. Paulius, be abejo, jiems taip atsakydavo: "Jūs tikite, kad tiedu dalykai reikalingi išganymui, mes netikim. Mūsų abiejų tiesa. Juk svarbu ne ką žmogus tiki, bet kaip gyvena". Šv. Paulius to nesakė! Jis panaudojo kiekvieną progą iškelti to mokslo klaidingumui, nežiūrėdamas, kad už tai jį visur žydžiuoja krikščionys persekiojo. Savo laiške Galatams jis labai stipriais žodžiais pasmerkia tikėjimo susiskaldymą ir nevienybę: "Aš stebiuos, kad jūs taip veikiai nukrypstate nuo tos evangelijos, kuri pašaukė jus į Kristaus malonę, prie kitos... Bet nors mes patys ar angelas iš dangaus skelbtų jums kitą evangeliją, ne kaip mes jums skelbėme, tebūnie atskirtas!" (Gal. 1/6.8). Kitais žodžiais šv. Paulius liepia ša-

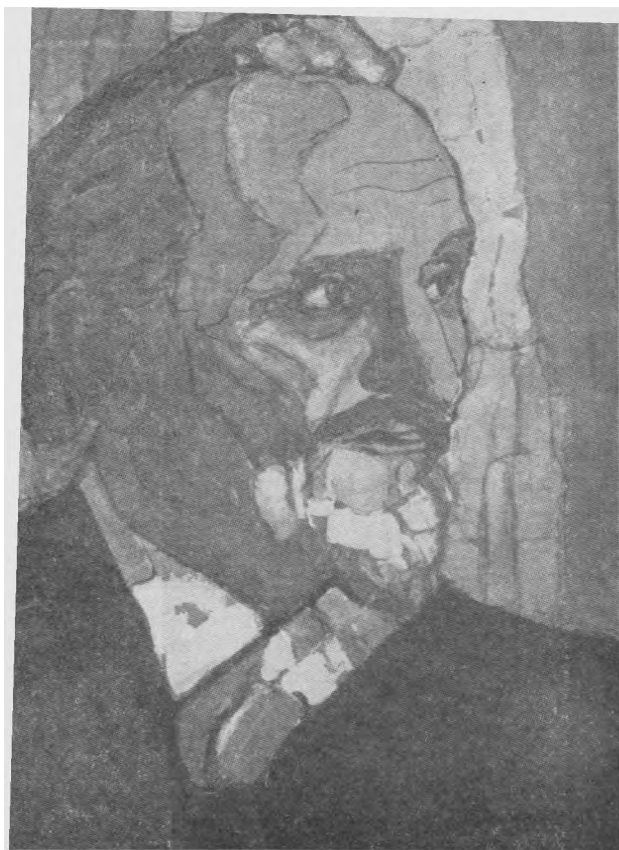
lintis nuo tokio žmogaus kaip eretiko, žiūrėti į tokį kaip į didžiausią pavojų savo tikrajam tikėjimui. Ir jei toks po pirmo išpėjimo ir toliau pasilieka prie savo, tebūnie išskirtas iš jų tarpo!

Visos bažnyčios yra lygiai geros; visos juk garbina tą patį Dievą.

Kad visos bažnyčios garbina tą patį Dievą, yra tiesa. Klausimas yra, ar visos garbina Dievą, kaip Jis nori būti garbinamas. Ir į šį klausimą turime atsakyti griežtai: ne! Jei kuri konfesija savavališkai atmeta kai kuriuos pagrindinius Kristaus reikalavimus arba išsirenka vien tokius, kurie patinka, ji negarbina Dievo, kaip Jis nori būti garbinamas. Užtuot Jį garbinusi, tokia bažnyčia iš Dievo tyčiojasi. Pažiūrėkim į keletą pavyzdžių. Kristus davė savo Bažnyčiai tris galias: galią žmones mokyti, pašvęsti, valdyti. Kad ir kaip gerbtume savo brolius protestantus, turime pasakyti, kad jų bažnyčios visas tris galias yra išmetę pro langą. Ar tad galime sakyti, kad jos garbina Dievą, kaip Jis nori būti garbinamas?

1. galia mokyti.

Siųsdamas savo apaštalus į pasaulį, Išganytojas pastatė šitokią išganyimo sąlygą: "Kas tikės ir apsikrikštys, bus išganytas; kas netikės, tas bus pasmerktas" (Mk. 16/16). Jei tad Dievas, grasindamas amžinu pasmerkimu, įsakė tikėti, ką mokė, turime Jo mokslą pažinti. Turime turėti priemonę sužinoti, ką yra mokęs; kitaip, kaipgi tikėsi, jei nežinai, kas tikėtina? Ar Dievas tokią priemonę mums davė? "Taip", sako protestantai. Ir kokia ta priemonė? "Šv. Raštas, ir niekas kitas kaip šv. Raštas", atsako. Tačiau mes, katalikai, sako-

J. Pautienius

Prof. I. Šlapelio portretas

Prof. Ignas Šlapelis (1881. I. 31. — 1955. VI. 3.) paruošė knygą apie dail. J. Pautieniaus tapybą, ši knyga buvo išleista jau po I. Šlapelio mirties, šiame "L. L." numeryje duodame keletą J. Pautieniaus kūrinių iš minėtos knygos.

me: "Ne tik šv. Raštas, bet ir Bažnyčia". Jei Dievas būtų norėjęs, kad žmonės žinotų Jo mokslą iš šv. Rašto, tikriausiai būtų tą knygą žmonijai davęs. Ar davė? Ne! Kristus savo apaštalams sakė: "Eikite ir mokykite". Niekur nėra pasakęs: "Sėskite ir

rašykite biblijos". Taip pat Kristus sakė ne: "tas, kas neskaito šv. Rašto", tebūnie tau kaip pagonis ir muišininkas (Mt. 18/17), bet "kas neklusys bažnyčios". Be to, Kristaus įsteigtoji Bažnyčia išbuvo ilgą eilę metų be šv. Rašto, iki buvo parašytas Naujasis Testamentas. Kaip per tą laiką žmonės galėjo žinoti, ką Kristus mokė, kad galėtų tai tikėti ir būti išganyti? Ar apie tai jie žinojo iš šv. Rašto? Jo dar visai nebuvo!

Niekur Kristus neliepė savo apaštalams rašyti Naujojo Testamento. Jie tai padarė savo noru ir šv. Dvasios pagalba. Ir, kaip patys evangelistai prisipažįsta (plg. Jo. 21/25), jame nėra surašyta visa, ką Kristus darė ir mokė. Šv. Raštas yra tikėjimo šaltinis, ir labai vertas skaityti. Tačiau jis nėra nei Kristaus lieptas paruošti, nei išsamus, nei vienintelis. Pirmaeilė, paties Kristaus žmonijai duota ir išsami tikėjimo priemonė yra Jo įsteigtosios Bažnyčios mokymas. Tačiau protestantai tą priemonę atmeta, pripažindami vien šv. Raštą. Pažiūrėkim, prie kokių absurdu tai veda.

Jei atmetu Bažnyčios autoritetą, iš kur žinau, kad šv. Raštą teisingai suprantu? "O, su tuo nėra bėdos", paaiškina protestantai. "Šv. Dvasia vadovauja skaitančiam šv. Raštą". Ar tai gali būti tiesa? Anglikonų pastorius remiasi šv. Raštu, sakydamas, kad Bažnyčioje turi būti vyskupai. Presbiterijonai išveda iš šv. Rašto, kad Bažnyčios vyskupų neturi būti, vien senesniųjų taryba. Jie abu tvirtina, kad pagal šv. Raštą Kristus yra Dievas. Bet čia ateina unitaristas ir sako, jog Kristus yra vien žmogus, ir cituoja keletą šv. Rašto vietų tam įrodyti. Tai tik trys protestantų bažnyčios, kiekviena savaip suprantanti šv. Raštą. Kas būtų, jei paimtume vi-

sus 300 skirtingų Amerikos bažnyčių ir sektų? Viena sako: yra pragaras; kita sako: pragaro nėra. Viena sako: krikštas yra būtinas išganymui; kita neigia: nebūtinas. Viena sako: Kristus gyvena Eucharistijoje; kita tvirtina: Eucharistija yra vien Paskutinės vakarienės atminimas. Ir dar daug kitų tvirtinimų ir neigimų. Argi kas nors galėtų būti tiek kvailas tikėti, kad nesikeičianti ir amžina šv. Dvasia veda tuos 300 sektų, sakydama vienai taip, kitai ne; sakydama, kad tas pats dalykas yra juodas ir baltas, teisingas ir klaidingas tuo pačiu metu; paneigdama net paties Kristaus dievybę?!

Kai Jurgis Vašingtonas su draugais parašė Jungtinių Valstybių konstituciją, gal būtų paskelbė amerikiečiams: "Kiekvienas pilietis tegu aiškinasi konstituciją, kaip išmano"? O ne! Jis įsteigė Vyriausiąją Teismą konstitucijai aiškinti, ir to teismo sprendimas saisto kiekvieną pilietį, nuo prezidento iki elgetos. Tik tokiu būdu buvo išlaikyta Jungtinių Valstybių vienybė. Lygiai taip pat pasiėlgė Kristus. Jis įsteigė savo Vyriausiąją Teismą aiškinti šv. Raštui — Bažnyčios autoritetą. Kas gi nemato, prie ko yra privedęs to autoriteto atmetimas: prie anarchijos ir chaoso, suskaldžiusio protestantizmą į šimtus sektų ir bažnyčių. Palyginus su ta anarchija, Sovietų Rusija su visomis savo revoliucijomis atrodo kaip pavyzdingo valdymosi ir darnaus sutarimo modelis. To autoriteto atmetimas padarė iš krikščionijos pajuokos objektą pagonių akyse. Pagristai jie sako mūsų misijonieriams: "Jūs skelbiate meilę ir vienybę, tuo tarpu jūs patys esate susiskaldę ir nevieningi. Pirma susitarkite tarp savęs dėl tikrosios religijos ir tiesos, ir tik tada ateikite mums jos skelbti!"

2. *galia pašvęsti.*

Svarbiausia priemonė žmogų pašvęsti yra atleisti jo nuodėmes. Pernai teko būti ligoninės kapelionu Vakarų pakrašty, Seattle mieste. Pacientų tarpe būdavo daug protestantų. Išsikalbėdavom apie religiją. Kiekvieną kartą, paklausus vieno dalyko, duodavo baisiai miglotą atsakymą. Ne dėl to, kad klausimas būtų buvęs labai gudrus. Jis būdavo labai paprastas: "Ką Tamstos bažnyčioje reikia daryti, norint gauti nuodėmių atleidimą?" Savaime aišku, atsakymas būdavo: "Jei noriu, kad man būtų atleistos nuodėmės, einu pas Dievą, pasakau, kad gaila, ir Jis nuodėmes atleidžia". "Gerai", sakydavau, "Tamsta labai gerbiate šv. Raštą. Parodykit man vietą, kur Kristus yra pasakęs: Jei norit, kad Dievas nuodėmes atleistų, eikit tiesiai pas Jį? To niekur nepasakyta. Bet Kristus savo apaštalams aiškiai pasakė: Kam nuodėmes atleisite, tiems bus atleistos, kurių nuodėmes sulaukysite, tų bus sulaukytos (Jo. 20/23). Kur yra Tamstos bažnyčioje tie, kurie atleidžia, ypač tie, kurie sulauko nuodėmes?" Viena moteris atsakė, jog apie tai niekad nebuvo pagalvojusi. Vienas vyrų atsakė nelankęs universiteto ir dėl to negalįs į klausimą atsakyti. Kitų atsakymai buvo vėl kitokie. Suprasti tokiems aiškiems Kristaus žodžiams ir pamatyti, kad protestantų bažnyčiose jie nėra vykdomi, nėra reikalo lankyti universiteto; užtenka blaiviai pagalvoti.

Jei Dievas būtų norėjęs, būtų galėjęs atleisti nuodėmes pats, bet Jis panorėjo jas atleisti per savo ambasadorius — kunigus. Tačiau protestantams tai nepatinka. Nuodėmes Dievas turi atleisti pats, be tarpininkų. Ne kaip Jis, bet kaip jie nori. Ar tad

galime sakyti, kad jie garbina Dievą, kaip Jis nori būti garbinamas?

3. *galia valdyti.*

Kristus įsteigė savo Bažnyčią kaip bendruomenę. Kam Jis pavedė tos bendruomenės valdymą? Petru. "Ir aš tau sakau: tu esi Petras (Petras reiškia uolą), ir ant tos uolos aš pastatysiu savo Bažnyčią... Aš tau duosiu dangaus karalystės raktus; ką suriši žemėje, bus surišta ir danguje, ir ką atriši žemėje, bus atrišta ir danguje" (Mt. 16/18.19). Galią valdyti Bažnyčią Kristus sudėjo į Petro ir jo įpėdinių rankas. Bet ką daro protestantai? Jie sako: mes nenorime būti valdomi Kristaus vietininko žemėje! Ar galime sakyti, kad jie garbina Dievą, kaip Jis nori būti garbinamas?

Būnant toje pačioje ligoninėje, sykį teko važiuoti autobuse su vienu senesnio amžiaus ponu. Pakalbėjus apie šį bei tą, paklausiau, kokia jo religija. "O, aš nepriklausau jokiai", atsakė. "Aš stengiuosi būti nuoširdus ir laikyti 10 Dievo įsakymų. Tokia mano religija".

Nėra jokios abejonės, kad tokia religija yra labai patogi. Jokių Bažnyčios rinkliavų. Sekmadienio rytą galima miegoti, kiek nori — jokių Mišių. Jokių pasninkų, jokių gavėnių. Jokio reikalo eiti pas kunigą ir pasisakyti savo nuodėmes. Niekas neturi teisės įsakinėti, su koku asmeniu galima kurti šeimą, su koku ne, kokių knygų negalima skaityti, kokių filmų nežiūrėti. Niekas nepasakys, kaip auklėti vaikus arba kaip tvarkyti savo paties gyvenimą. Vienu žodžiu — esu savo paties bosas. Ir, nežiūrint to, galiu sakyti esąs nuoširdus žmogus. Tikrai patogiu, jokios abejonės!

Tačiau patogumas yra vienas dalykas, o Dievo valia yra kitas. Visai

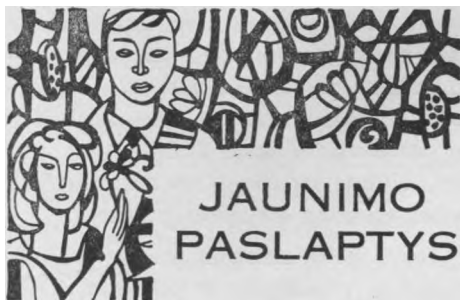
nesuprantama, kodėl tas žmogus jaučiasi įpareigotas laikyti 10 Dievo įsakymų, jei jis mano esąs laisvas prieš nemažiau svarbų Dievo įsakymą — priimti Jo viengimio Sūnaus atneštąją religiją. Kodėl sustoti pusiaukelėje? Kodėl neiti iki galo ir nevogti, nežudyti kitų? Juk tas pats Dievas, kuris įsakė nežudyti, taip pat įsakė priimti kiekvieną savo Sūnaus apreikštąją tiesą. Tas pats Dievas, kuris įsakė nežudyti, taip pat įsakė priimti kiekvieną savo Sūnaus apreikštąją tiesą. Tas pats Dievas, kuris ant Sinajaus kalno sakė "Nevok", ant Taboro kalno sakė: "Tai mano mylimiausias Sūnus; jo klausykite". Ir vieną ir kitą kartą Dievas pagrasė bausmėmis tiems, kurie Jo įsakymų nesilaikys. Senajame Testamente Viešpats grasė: "Štai skiriu šiandien tavo akivaizdoj palaiminimą ir prakeikimą: palaiminimą, jei laikysies Viešpaties tavo Dievo įsakymų; prakeikimą, jei jų nesilaikysi, bet nukrypsi nuo kelio, kurį tau parodžiau" (Deut. 11/26-28). Naujajame Testamente Viešpats grasė: "Eikite į visą pasaulį ir skelbkite evangeliją visam sutvėrimui. Kas tikės ir bus pakrikštytas, tas bus išganytas; kas netikės, bus pasmerktas" (Mk. 16/15.16).

Esame apsupti žmonių, užsikrėtusių abejingumu tikrajam tikėjimui. Neleiskime tamsos slibinui užkrėsti juo savęs ir išvaduokim kiek galima daugiau žmonių iš to abejingumo miego. Tai bus mūsų graži pagalba plėsti Dievo karalystę. Kražių didvyriai, knygnešiai, gabenę iš Prūsų "Aukso Altorių", ir krikščionijos kankiniai, mirę už tikėjimą, yra su mumis.

A. Tamošaitis, S. J.

Laisvė be idealų daugiau kenkia negu padeda.

A. Graf

DRAUGYSTĖS ŠAKNYS

Žmogaus gyvenime draugystei priklauso labai svarbus vaidmuo. Kaip žmogus yra skirtas gyventi, taip jis yra skirtas ir draugauti. Jau senovės graikų filosofai apie draugystę rašė ir disputavo, pripažindami jai labai didelę reikšmę kiekvienam žmogui ir visai žmonijai. Mūsų laikais apie draugystę yra labai daug kalbama, bet mažai rašoma. Kalbėti gal yra lengviau negu rašyti. Kalbėdamas gali klausytoją skambiais žodžiais užliūliuoti, bet jeigu rašai — skambių žodžių neužtenka, reikia daugiau pagalvoti, reikia gilesnes klausimo sritis paliesti. Gyvenime kiekvienas gėrėsi daugiau ar mažiau išsiskleisusiais draugystės žiedais, o kartais ir liūdi, kad tie žiedai, vos spėję prasiškleisti, staiga nuvyto. Taip, visi mato žiedus, bet retas tepagalvoja apie šaknis. O nuo šaknų jų priklauso ir žiedas. Tad panagrinėkime trupučią draugystės šaknis.

Dievas sutvėrė žmogų gražų ir tobulą, gražesnę ir tobulesnę už visus kitus žemės tvarinius. Žmogus tuoj pasijuto, kad jam viskas priklauso, kas iki šiol buvo sutverta. Jis pasijuto esąs žemės karalius. Nors jis buvo silpnėsiu už daugelį tvarinių, bet iš jų visų išsiskyrė savo protu ir

laisva valia. Suprato, kad jis gali juos visus valdyti. Nesvarbu, ar tada žmogus žinojo ar ne, bet tikriausiai žinojo Dievas, kad žmogaus proto galia nesiribojo vien žeme, kad jo protas galės tyrinėti ir paliesti net tolimiausius žvaigždynus. Tad žmogų buvo galima pavadinti ne tik žemės, bet visatos karalium. Atrodo, kad jis galėjo būti laimingas, nes jam nieko netrūko, visos žemės gėrybės ir grožybės buvo jo nuosavybė. O vis dėlto žmogus laimingas nebuvo, jam trūko kito žmogaus, trūko draugo. Žmogus, sukurtas su nuostabiomis sielos galiomis, buvo panašus į patį Kūrėją. Galėjo ir jis kurti, bet kam jis kurs, kas jo kūryba gėrėsis, kad nebuvo kito žmogaus? Jam galėjo giliausių minčių kilti, bet su kuo jomis pasidalins? Jis galėjo gražiausius žodžius tarti, bet kas jų klausys? Jis galėjo nuostabiausius heroiškus darbus atlikti, bet ką jis jais nustebins? Argi su gyvuliais ir žvėrimis savo laime jis galės dalintis, argi jiems savo sielos jausmus išlies? Taip kartais bando daryti tik supagonėjęs dvidešimtojo amžiaus žmogus, bet vos iš Dievo rankų išėjęs žmogus dar buvo protingesnis. Jisai suprato, kad ir ištikimiausias šunelis tikru jo draugu nebus, jis nesuspręs jo žodžių, nesuspręs jo sielos jausmų, juk šunelis neturi sielos, neturi proto nei laisvos valios. Jo širdis skirta ne meilei, liežuvis — ne kalbai. Veltui stengsiesi su juo pasikalbėti, veltui švelniausius žodžius ir kilniausias mintis sakysi — jis vizgins uodega ir tiek. Tokio atsakymo tau nepakaks. Tik žmogus gali būti žmogaus draugas.

Veltui žvalgėsi aplinkui pirmasis žmogus — kito į save panašaus tvarinio jis nematė. Jam pasidarė liūdna, nejauku, kažko jis pradėjo ilgė-

tis. Ilgėjosi, bet ko? Pats nežinojo. Žinojo Dievas. "Negera žmogui būti vienam", Jis tarė ir sutvėrė jam draugę.

Pagal paties Dievo planus žmogus yra socialinis tvarinys. Sutvėrė Dievas žmogų panašų į save. Bet Dievuje yra nuostabi vienybė ir didžiausia draugystė tarp trijų asmenų. Užtat draugystės ilgisi ir žmogaus prigimtis. Žmogus yra apdovanotas nepaprastomis sielos galiomis, bet jo gyvenimui jų nepakanka. "Vae soli — vargas vienam!", sakydavo jau senovės išminčiai. Tai tikra tiesa. Vargas žmogui vienam, be kitų pagalbos jis mažą ką pasiekti galėtų, jis negalėtų tinkamai išvystyti savo sielos galių, jis negalėtų net savo gyvenimą išsaugoti. Žmogui reikalingas žmogus, žmogui reikalinga bendruomenė, žmogus yra socialinis tvarinys.

Dievas liepė žmonėms veistis ir daugintis, liepė žmonijai augti. Be abejo. Jo noras buvo ne tik matyti žmoniją išplitusią skaičiumi, Jis norėjo, kad žmonija augtų ne tik daugyn, bet ir geryn. Jis norėjo, kad žmonija tobulėtų, kad kiekvienas žmogus vis labiau ir labiau artėtų prie to paveikslo, į kurį panašus jis buvo sutvertas. Kiekvienam aišku, kad žmogus yra ribotas sutvėrimas, jame yra daug netobulumų, tačiau jo prigimtyje nėra nieko, kas jam neleistų siekti tobulumo arba jo tobulėjimą apribotų. Nors žmogus nėra begalinis, nors jis pilnai tobulas niekadosis nepasieks, bet jis gali vis labiau ir labiau tobulėti, vis arčiau ir arčiau prie idealo priėti. Žmogaus prigimtis yra ribota, bet jos tobulėjimui nėra ribų. (Natura humana est imperfecta, sed indefinite perfectibilis). Čia ir yra socialinės žmogaus prigimties

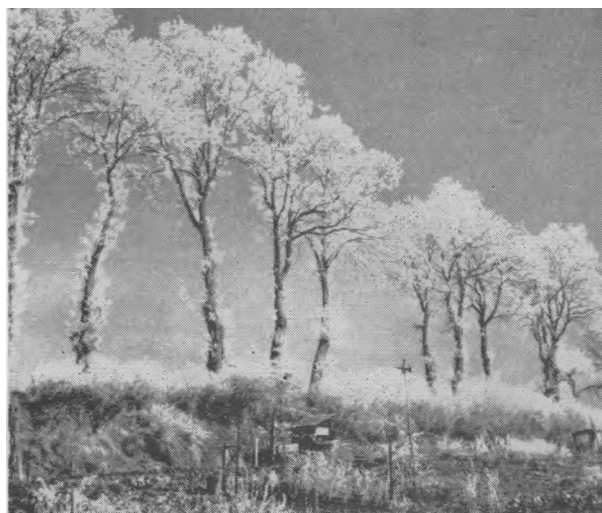
pagrindas. Vienas žmogus, be draugų, be bendruomenės, negali tobulėti, negali nieko pasiekti. Tik bendromis jėgomis žmonija gali išsilaikyti ir tobulėti. "Vienas žodis — ne šneka, vienas vyras — ne talka, kai du stos, visados daugiau padarys."

Jeigu pats žmogus turėtų pasigaminti ir plunksną, ir popierių, ir rašalą, tai, nors jis būtų ir didžiausias genijus, turėtų, nesugebėtų nė vienos knygos parašyti. Bet kam pagaliau jam ir rašyti, jei niekas neskaitys? Be draugų, be bendruomenės žmogui ne tik jokia pažanga būtų neįmanoma, bet būtų visai neįmanomas ir gyvenimas. Tad žmogus yra skirtas bendram gyvenimui, visa savo prigimtimi jis siekia ir ilgisi draugų, su kuriais galėtų drauge siekti savo tikslo, kurie vienas kitą papildytų ir vienas kitam padėtų. Taigi, draugystės šaknys yra pačioje žmogaus prigimtyje. Jos yra įdiegtos visatos Kūrėjo.

Bet draugystė nelygi draugystei. Yra įvairių draugysčių. Jos visos turi šimtą bendrą, bet yra daug ir skirtumų. Plačiausia prasme paimta draugystė yra didesnis ar mažesnis žmonių susibūrimas to paties tikslo siekti. Tokias draugystes, tokias grupes mes vadiname draugijomis arba bendruomenėmis. Šia prasme draugu galima vadinti kiekvieną tos pačios tautos ar valstybės pilietį, kiekvieną tos pačios religijos narį. Gyvenimo draugais vienas kitą vadina vyras ir žmona. Klasės draugais vienas kitą vadina moksleiviai, esą toje pačioje mokykloje ir toje pačioje klasėje. Kareiviai vienas kitą vadina ginklo draugais. Draugystė taip pat galėtų ir turėtų būti tarp Dievo ir žmogaus. Kad visos čia paminėtos draugystės labai viena nuo kitos skiriasi, kiekvienam aišku. Įdomiau

bus, giliau į jas pažvelgus, pamatyti, kas jose visose yra bendra, kuo jos visos yra panašios.

Jau minėjome, kad draugystėmis galime vadinti žmonių susibūrimus to paties tikslo siekti. Kai kas dar prideda, kad tie susibūrimai turi būti laisvi. Bet kartais ir prievarta suburtus žmones vadiname draugais, pvz., ir kaliniai vienas kitą vadina "likimo draugu". Panaši draugystė yra ir tarp kareivių, ne laisvu noru kariuomenėn stojusių, bet pašauktų. Beveik tą patį galima pasakyti ir apie klases draugus, kurie mokytojų sprendimu yra jungiami į atskiras klases. Tokie asmenys susiburia nelaisvi, tačiau paskui susigyvena, vienas kitą pamilsta ir susidraugauja. Tad svarbiausia draugystės žymė yra meilė. Be meilės negali būti draugystės. Vienokia ar kitokia meilė turi būti kiekvienoj draugystėj. Kartais ta meilė gali būti labai tyra ir kilni, kartais grubi ir savanaudiška, bet ji yra būtina. Tai ryšys, kurs jungia draugus. Apie meilės ir draugystės santykius daugiau pakalbėsime kitą kartą, o dabar dar porą žodžių tarsime apie mūsų kalbos žodžius, vartojamus išreikšti draugystei. Jau matėme, kad yra įvairių ir skirtingų draugysčių. Joms išreikšti įvairiose kalbose yra vartojami ir skirtingi žodžiai. Lietuvių kalboje mes užtinkame šiuos žodžius: *draugas*, *bičiulis*, *kolega*, *prietelis*, *sėbras*. Kalbininkai sako, kad *prietelis* ir *sėbras* mūsų kalboje yra nevartotini žodžiai, todėl apie juos nė nekalbėsime. *Kolega* yra lotyniškas žodis, bet kalbininkai jį leidžia ir mūsų kalboje vartoti. *Draugo* kilmė taip pat ne labai lietuviška, bet jo vartojimas mūsų kalboje yra labiausiai paplitęs. Lietuviškiausias yra *bičiulis*. Šių trijų žodžių reikšmė yra skirtinga.

Ne tik pavasario žiedai, bet ir žiemos šerkšnas apdengia medžius baltu rūbu.

Draugas yra bendriausias žodis, vartojamas išreikšti bet kuriai minėtų draugysčių rūšiai. *Kolega* neišreiškia intymesnės draugystės, paprastai taip yra vadinami tik tos pačios profesijos asmenys. *Bičiulis* gal geriausiai atitinka lotyniško žodžio *amicus* prasmę. Šis žodis išreiškia intymią draugystę. Įdomi yra šio žodžio kilmė, bet apie tai čia nerašysime. Kas norėtų apie tai daugiau sužinoti, gali pasiskaityti antrame "Lietuvių Enciklopedijos" tome.

Kadangi žodžiai *draugas* ir *draugystė* mums yra labiausiai įprasti, juos kituose straipsniuose ir tevirtosime, nors rašysime tik apie intymesnę draugystę, kuriai geriau tiktų *bičiulystės* vardas. Iš visų čia minėtų draugystės rūšių rašysime tik apie tas draugystes, kurios yra paremtos didesne ar mažesne meile. Rašysime apie geras draugystes, bet nepamiršime pakalbėti ir apie blogąsias. Draugo įtaka kiekvieno žmogaus gyvenimui yra labai didelė, todėl manome, kad apie tai trupučiuką parašyti nebus bereikalingas darbas.

J. Vaišnys, S. J.

Emma Danieli

Dvi žvaigždės tarė: NE!

Paprastai yra manoma, kad kino ar baleto žvaigždės nepasižymi nei dora nei charakterio tvirtumu, kad tai yra tik peteliškės, skrajojantios nuo vienos gėlės prie kitos, nuo vieno malonumo prie kito, neabejojančios daryti didžiausius kompromisus su savo sąžine. Gal daugumoj tai ir yra tiesa, bet vis dėlto pasiūta labai gražių išimčių, čia paminėsime du tvirtus tikėjimo ir doros charakterius: jauną italų artistę Emma Danieli ir anglų baleto žvaigždę Mary Drage. Jos abidvi atsisakė turtų ir pasaulinės garbės, nenorėdamos atsisakyti doros ir tikėjimo.

Emma Danieli, simpatiška Šiaurės Italijos blondinukė, buvo bebaigianti gimnaziją, kai ja susidomėjo filmu agentas ir pasiūlė persikelti į Romos "Cinecittà" vaidinti drauge su Ingrid Bergmann ir Anna Magnani filme, vardu "Siamo Donne". Šis pasiūlymas, dėl kurio ne viena mergaitė būtų beveik protą pametusi, nesukėlė didelio entuziazmo nei Emai nei jos tėvams. Mergaitė ramiai baigė mokslo metus ir tik tada, drauge su tėvais, išvažiavo į Romą. Jos išvaizda buvo taip fotogeniška ir vaidybiniai gabumai tokie dideli, kad po poros dienu jau galėjo stoti prieš filmu aparatą su garsiausiomis žvaigždėmis. Niekas jai neturėjo užtikrinti garsios filmo žvaigždės ateiti. Režisieriai ją stebėjosi ir didžiavosi.

Emos tėvai visados abejojo filmu aplinkos rimtumu. Netrukus tuo įsitikino ir ji pati. Ji žinojo, kad kinematografijos mene galės pasiekti pasaulinio garso ir garbės, bet taip pat tuoj suprato, kad tai galės pasiekti tik tada, kai numarins sąžinės jautrumą ir sutiks su kompromisais doros atžvilgiu. Tai vienintelis kelias, kitaip — pasisekimo ir gyvenimo šioje aplinkoje nebus. Tuo metu jai buvo pasiūlyta sudaryti ilgametę sutartį, imant pagrindinius vaidmenis įvairiuose filmuose. Propagandiniam tikslams reikėjo ją fotografuoti ne visai padoriose padėtyse. Ema visa tai

šaltai apsvarstė ir pasakė griežtą: Ne! Dora jai buvo brangesnė už pasaulinį garsą ir milijonus. Tai buvo vienintelis motyvas, dėl kurio ji atsisakė eiti kino žvaigždės keliu ir pasuko į televiziją. Čia ji rado visai kitokią aplinką. Dabar kiekvieną vakarą jos nekaltą besišypsantį veidelį gali matyti žiūrovai italų televizijoje. Šiuo darbu Ema yra labai patenkinta. Jos idealas — turėti gražią šeimą ir būti pavyzdinga motina. Jau turi išsirinkusi ir gražų jaunuolį, kurs drauge su ja dirba televizijoje. Atrodo, kad šį pavasarį juodu susituoks.

Praėjusiais metais gal dar labiau nustebino ne tik Angliją, bet ir dalį pasaulio baleto šokėja Mary Drage, kuri, nenorėdama atsisakyti katalikų tikėjimo, jai pasipiršusiam ir mylimam lordui Carnegie, angli karalienės pusbroliui, pasakė griežtą: Ne!

Lordas Carnegie tai yra tas vyras, apie kurį svajoja šimtai motinų ir mano, kad būtų didžiausia laimė, jeigu jis tektų jų dukrelei. Prieš keletą metų buvo kalbama, kad už jo tekėsianti princesė Margarita. Lordas Carnegie yra jaunas, gražus, labai turtingas. Su Mary Drage juodu yra jau seniai pažįstami, labai susidraugavę ir vienas kitą pamilę. Mary Drage yra žymi balerina, apvažinėjusi Europą ir Ameriką su Sadler's Wells Baletu, kuriame šoka ir garsioji Svetlana Beriosova. Kai visi laukė jų vestuvių ir staiga išgirdo, kad Mary Drage nesutiko tekėti, angli visuomenei tai buvo didžiausia staigmena. Ne vienas galvojo, kad ta mergytė tikrai neteko proto, atsisakydama tokios laimės, apie kurią kitos tik svajoti tegali. Laikraščių reporteriai tuoj pasiskubino sužinoti priežastį.

„Vienintelė priežastis“, jiems ramiai aiškino Mary, „yra kataliku tikėjimas, į kurį aš grįžau iš anglikanizmo, būda-

ma šešiolikos metų. Aš esu katalikė, o jis anglikonas. Jis nesutinka atsisakyti savo tikėjimo, nesutinka net vaikų auklėti katalikiškame tikėjime, kaip reikalauja mišrioje moterystėje Katalikų Bažnyčia. Religija man yra svarbiausias dalykas gyvenime. Ji man teikia laimę. Po religijos mano mėgiamiausias dalykas yra baletas.“ Baletas jai yra malda, jis ją dar labiau artina prie religijos meilės. Ji religijos neatsisakys, bet ar nebūtų logiška, jei lordas Carnegie grįžtų prie savo protėvių tikėjimo?

J. Vaišnys, S. J.

Mary Drage

SAHAROS DYKUMŲ ATSISKYRĖLIS

Šiomet sukanka 40 metų nuo Karolio de Foucauld (tariama de Fuko) (1858-1916) mirties. Nuostabus buvo jo gyvenimas: iš pradžių — pilnas nerimavimo ir audrų, po to — pasinėręs Dievo akivaizdoje dykumų tyloje ir ramybėje. Tartum siaučias liūtas, virtęs avinėliu, Karolis de Foucauld atsigulė prie Viešpaties kojų.

Jo gyvenimas buvo virtinė skirtingų tarpinių: turtingas, meniškos nuotikos aristokratas, kavalerijos karininkas Prancūzijoje ir Afrikos kolonijose, Maroko mokslinis tyrinėtojas, vienuolis trapistas Syrijoje, klarisių zakristijonas Palestinoje, misijonierius atsiskyrėlis Saharoje, pagaliau kankinys, Afrikos musulmonų fanatikų nužudytas. Kiek čia įvairių nuotaikų ir spalvų, įdomių psichologinių momentų, dvasios audrų ir lūžių, jausmo praradimų ir bedugnių! Retai kuris kitas gyvenimas talpina savyje tiek apčiuopiamą dieviškos malonės įrodymų ir jos galybės stebuklą. Karolis de Foucauld yra tikrai nuostabi dvasios turiningumu asmenybė. Daug rašytojų jau yra bandę ją nušviesti. Prancūzų režisierius Poirier yra net sukūręs kino filmą apie jo gyvenimą — "L'appel du silence" (Tylos šauksmas).

De Foucauld gyvenimo paveikslas pasidaro dar įdomesnis, prisiminus 19-jo šimtmečio Prancūzijos dvasinio gyvenimo foną, auklėjusį ir formavusį jo dvasią. Juk tai buvo metas, kada žmonės didžiavosi proto ir mokslo visagalybe pažinti kiekvienai tiesai ir nuvainikuoti (nors to atvirai ir nebuvo sakoma) viskam, kas dvelkė bet koku antgamtiškumu. Kaip tik tuo metu Renanas dėjo pastangas savo raštais užgesinti Jėzaus asmenybės šviesą. Evoliucionistai mokslininkai, piktnaudodami Darvino atradimus, tarėsi turį teisę pažeminti žmogaus pranašumą ir garbę, pastatydami jį greta gyvulių. Flaubertas ir Zola savo natūralistiniais romanais garbino kūną ir jo teises, visai pamiršdami, jog ir dvasia turi savo teisių ir siekimų.

Audringa jaunatvė

Karolis de Foucauld gimė 1858 m. rugsėjo 15 d. Štrasburge, aristokratų šeimoje. Nevienas jo giminių paskutiniaisiais šimtmečiais dalyvavo žymesniuose Prancūzijos istorijos įvykiuose. Įdomiu sutapimu Karolis išvydo pasaulį tuose pačiuose istoriniuose didikų rūmuose, kur pirmą kartą, 1792 metais, buvo sudainuota Marselietė. Sienoje įmūryta lenta visiems pasakojo apie tą įvykį. De Foucauld giminės herbe buvo įrašytas šūkis "Niekada atgal!", t. y. visada žengti tik pirmyn, nežiūrint kliūčių ir nepasisekimų. Karolis tą šūkį savo vėlesniame gyvenime labai įtikinančiai įvykdė!

Vos pradėjęs septintuosius savo amžiaus metus, berniukas netenka tėvelio ir mamytės. Jį su seseria Marija Ines paima globoti senelis. Būdamas vienuolikos metų, Karolis nuvažiuoja vasaros atostogų pas savo tetą vienoje Normandijos pilyje. Ten

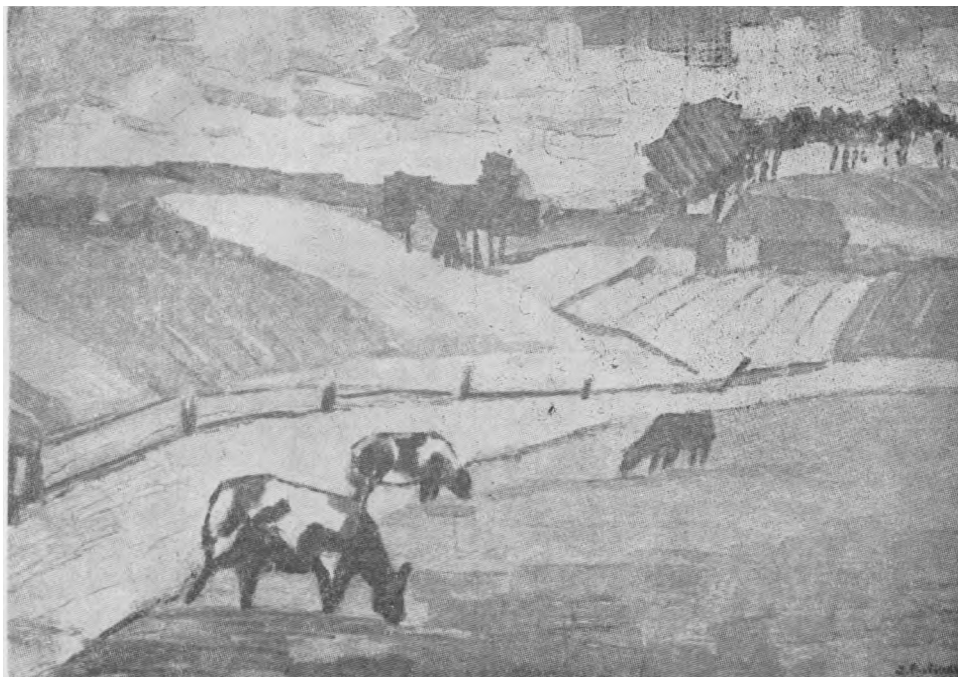
susipažįsta su savo dviem pusseserėmis. Viena jų, Oliva, vėliau ištekėjusi už grafo de Bondy, tampa gražiausia jo gyvenimo draugė. Jai Karolis pasipasakodavo visus savo sielos pergyvenimus. Tą draugiškumą įrodo 734 jai parašyti laišakai, paskutinis jo paties mirties dieną.

1870 metų Prancūzijos tragedija (turėjo kapituliuoti prieš vokiečius), o gal iš dalies ir jo senelio karjera (buvo pulkininkas) sužadina jaunulyje patriotizmą ir kariškio profesijos ilgesį. Pasibaigus karui, senelis su savaisiais nebegrįžta į Štrasburgą (po karo atitekusi vokiečiams), bet apsigyvena Nancy mieste. Čia Karolis priima pirmąją Komuniją. Gal ji ir padarė jam išpūdžio, tačiau su šešioliktaisiais jo gyvenimo metais prasideda religinės dvasios dusimas. Netrukus ji visai užgęsta. Nors, tolimesniam mokslui patekęs į jėzuitų mokyklą, ir turi progos išbristi iš religinių abejonių bei svyravimų klampynės, ja nepasinaudoja. Vis labiau prasiveržias išdidumas, nepriklausomumo ir maištavimo dvasia privedė prie to, kad mokyklos vadovybė buvo priversta juo nusikratyti. Karolis stoja į garsiąją Saint-Cyro karo mokyklą. Naujojoje vietoje jo nedrausmingumas dar labiau pasireiškia. Tingumas, prabangos ir pramogų vaikymasis, pareigos jausmo stoka ir domėjimasis dalykais, nieko bendro neturinčiais su karo mokslu, veda jį į visišką nucharakterėjimą ir ištižimą. Mokyklą vis dėlto baigia. Stoją į kitą įgytų karo mokslo žinių pagilinti. Ir čia tas pats nedrausmingumas, nuolatinės bausmės už nusikaltimus drausmei, tas pats nerimtumas. Toks dvasios stovis tęsiasi dvylika metų. Karolis gyvena be religijos, tačiau prieš ją nekovoja. Priešingai, kartkartėmis prasiveržias liūdesys ir

Amerikos Lietuvių Delegacija 1940 m. aplankė tuometinį Prezidentą Roosevelta, kuris jiems štai ką pasakė:

“Man malonu patirti, kad jūs, lietuvių kilmės Amerikos piliečiai, esate taip giliai susirūpinę savo gimtojo krašto likimu. Mano protėviai į šį kraštą atkeliavo iš Olandijos. Nors jau daug metu praėjo nuo to laiko, aš tebelaikau Olandiją savo protėvių tėvyne, Olandijos nelaimę skaudžiai pergyvenu ir darysiu, ką įstengsiu, kad ji vėl atgautų laisvę. Mano žmonos protėviai atsikėlė čia iš Belgijos. Aišku, kad Belgijos likimas yra ne kiek nemažesnis mano rūpestis. Dėl to aš puikiai suprantu ir jūsų sielojimąsi Lietuvos likimu.

Bet leiskite man pasakyti, kad jūs padarėte dvi klaidas. Pirmoji yra jūsų rašte, kuri man įteikėte. Ten pasakyta, kad Lietuva prarado savo nepriklausomybę. Klaidinga taip teigti: Lietuva savo nepriklausomybės neprarado — Lietuvos nepriklausomybė tik laikinai pertraukta. Ateis laikas, ir Lietuva vėl bus laisva. Tai atsitiks gal greičiau, negu jūs galite tikėtis. Kita klaida buvo padaryta vieno iš kalbėjusių, kuris apie Lietuvą išsitarė, kaip apie labai mažą valstybę. Pasižiūrėkite į Lotynų Amerikos respublikas ir pamatysite, kad jų tarpe yra net mažesnių už Lietuvą, kurios tačiau laisvai ir laimingai gyvena. Netiktų kalbėti apie Lietuvos mažumą, nes ir pati mažiausia tauta turi lygiai tokią pat teisę būti nepriklausoma, kaip ir pati didžiausioji tauta.”

J. Pautienius

Lietuviška ganykla

nerimas liudija kitokio gyvenimo ilgesį. Tą laikotarpį Karolis vėliau aprašys, sakydamas, kad tada jis buvo "vien egoizmas, tuštybė, neskaisumas, pikto troškimas; buvau tartum proto nustojęs..."

21 metų Karolis kavalerijos karininkas. Jo laisvalaikiai — užimas su draugais ir moterimis, prabangiškos puotos. Jo ištaigingos kariatės ir arkliai, brangių meno kūrinių pirkimas, stačiai beprotiškas pinigų mėtymas kelia didelio rūpesčio pažįstamiems ir giminėms. Tačiau, nežiūrint to džiaugsmo ir linksmybės, jo sielą netikėtai užgula slegiančios tuštumos ir liūdesio debesys. Nekartą net linksmiausios puotos metu jaunas karininkas nutyla, apimtas šlykštėjimosi ir graužimosi. Ieško užsimiršimo vienos, paskui kitos moters mei-

lėje. Ilgainiui įsitikina, kad jos nėra meilės vertos ir nuo jų nusigrįžta. Dėl nedrausmingo bendravimo su viena iš jų turi net pasišalinti iš aktyvios karo tarnybos.

Maroke gresia vietinių gyventojų sukilimas prieš prancūzus. De Foucauld vėl įjungiamas į pulką ir pasiunčiamas į Afriką. Čia jo dvasios pasaulis ima kisti. Kovose su sukilėliais pripranta prie drausmingo gyvenimo. Jo akims atsiveria krikščioniškosios savitvardos vaidmuo žmogaus dvasiai. Įsitikina, kad tik auka ir skausmas (nes auka neįmanoma be skausmo!) yra kiekvieno gėrio pagrindas. Būdamas Afrikoje, taip pat susidomi vietiniais gyventojais, jų kalba, papročiais ir dvasia. Marokas tampa jo svajonių šalimi. Ryžtasi atsidėti vispusiškam to krašto tyrinėjimui.

mui. Išstojęs iš kariuomenės, net nesugrįžęs Prancūzijon, ruošiasi vykdyti savo sumanymą. Vienas geras krašto žinovas padeda tai ekspedicijai pasiruošti. Tuosyk Karoliui buvo 23 metai.

Krašto tyrinėjimas tęsėsi ištisus metus. Tai buvo tikra tūkstančio ir vienos nakties pasaka. Reikėjo praskleisti uždangą į nežinomą, užsidiariusį musulmonų dvasios pasaulį. O svetimtaučiuui tiek kliūčių pažinti tikrąjį islamo veidą! De Foucauld persirengia žydų rabinu, pakeičia savo pavardę ir, tikro rabino lydimas (kurį pasisamdė sau palydovu), leidžiasi į savo drąsųjį žygį. Po plačiais rūbais paslėpti moksliniai įrankiai, rankovėje įkištas pieštukas ir sąsiuvinėlis, kuriame slapta pasižymi tūkstančius svarbių pastabų. Kiekviename žingsnyje pavojus būti atpažintam ar išduotam. Labai lengvai gali prireikti užmokėti už savo drąsą gyvybe. Tačiau Karolis, pilnas užsidedimo, dirba Prancūzijos garbei.

Grįžęs iš ekspedicijos, išleidžia didelį dviejų tomų veikalą apie Maroką. Knyga, pilna vertingų žinių, gauna Prancūzų Akademijos premiją. Geografijos Draugija Paryžiuje, įvertindama jo darbą, suteikia didįjį aukso medalį.

Dvasios lūžis

De Foucauld grįžo iš Maroko nauja dvasia ir naujais papročiais. Jame jau nebegalima atpažinti buvusio karininko ir jo vėjavaikiškos nuotaikos. Dabar jis mažai kur rodosi, o jei kur ir užėina, tai tik į mažus, rimtų žmonių ratelius. Kalba mažai, o apie savo kelionę ir nuotykius visai neužsimena. Parėjęs namo, apsivelka ilgus marokiečio drabužius. Lovos jo kambaryje nėra. Atpratęs nuo jos,

miega ant grindų Afrikos gyventojų papročiu. Daug skaito ir studijuoja.

Tuo metu, kaip matyti iš dienoraščio, pradeda nujausti, kad dorybė yra tiesos sesuo; jog, norint prie tiesos prisiartinti, būtina dorai gyventi. Jis pamilsta dorybę, nors Dievo dar nepažįsta. Ir štai jo sieloje suskamba pirmoji malda: "Viešpatie, jei esi, leisk man tai pažinti!"

Tiesos ieškodamas, Karolis kreipiasi į graikų ir romėnų išminčių raštus. Sokratas, Seneka, Markus Aurelijus tampa jo dvasios penu. Tuo pačiu metu į jo rankas patenka Prancūzijoje pagarsėjusi Bossuet'o knyga apie tikėjimo paslaptis. Veikalas daug padeda Karoliui geriau pažinti tikėjimą. Jis taip pat susipažįsta su gilios dvasios žmogum, H. Huvelinu, šv. Augustino parapijos Paryžiuje klebonu. Aštraus reumatizmo prirakintas prie kėdės, tas kunigas savo dvasia spinduliuoja į aplinką: duoda patarimus, vadovauja ko nors gražesnio ir aukštesnio besilginčioms sieloms. Vieną dieną, po eilės pokalbių su Karoliu, užuot tęsęs instrukcijas apie tikėjimą, klebonas pakviečia jį tuojau pat atlikti išpažintį ir priimti šv. Komuniją. Tai padarius, jaunojo vyro religinės abejonės dingsta. Jo sielą pripildo gili ramybė. Klebonas pasilieka jo dvasios vadu iki pat savo mirties, ištisus 24 metus.

Nerimaujantis atsiskyrėlis

"Vos tik įtikėjau Dievo buvimą, supratau, kad negaliu niekam kitam gyventi, kaip tik jam; tą pačią tikėjimo valandą man buvo suteiktas vienuolio pašaukimas". Tais žodžiais Karolis de Foucauld pasisako savo tikėjimo stiprumą ir radikalumą. Trokšta artimiau susijungti su Dievu, tapdamas vienuoliu. Kunigas Huvelinas, bijodamas, kad tasai pasiryži-

mas gali būti vien praeinančio uolumo karštis, o ne rimto apsigalvojimo vaisius, trejus metus atkalbinėja jį nuo sumanymo stoti į vienuolyną. Prisimindamas dvasinį Afrikos gyventojų skurdą, de Foucauld kartais svajoja pasiaukoti tam kraštui. Apie 1888 metus atsitiktinai aplanko vieną trapistų vienuolyną. Pradedą galvoti, kad reikėtų ir jam pasirinkti panašų aštraus gyvenimo būdą. Jo dvasios vadas pataria aplankyti šv. Žemę. Nuvykęs į Nazaretą, baigia brandinti savyje visiško Dievui pasiaukojimo mintį. Grįžęs į Prancūziją, pas žinomus Solesmes benediktinus atlieka rekolekcijas. Netrukus atlieka kitas pas trapistus. Vis labiau save nagrinėdamas ir tardamasis su dvasios vadu, galų gale nutaria stoti į trapistų vienuolyną. Parašęs savo dvasios draugei, pusseserei de Bondy jautrų atsiveikinimo laišką, 1891 metų pradžioje atvyksta pas trapistus.

Vienuolija jis truputį nusivilia. Nors tai griežčiausia Katalikų Bažnyčios vienuolija, tačiau jam atrodo nepakankamai griežta. Po šešių mėnesių, jam pačiam prašant, perkeliama į Syrijos trapistų vienuolyną, kur tikisi galėsias vesti griežtesnio pasiaukojimo gyvenimą. Ten išgyvena septynerius metus. Įsimąsto į Didžiosios šv. Teresės raštus. Jie padaro didelės įtakos jo gyvenimui. Tačiau netrukus Karolio dvasią sudrumsčia du įvykiai: vyresniųjų nutarimas ruošti jį kunigystei ir šv. Sosto potvarkis sušvelninti griežtus trapistų vienuolijos nuostatus. O jis jaučiasi visai nevertas kunigystės ir trokšta kaip tik griežtesnio gyvenimo! Karolyje kyla mintis kurti naują vienuoliją, kurios nariai gyventų visiškame neturte, iš savo pačių rankų darbo, ir aukotųsi Dievui netikintųjų tarpe. Jo dvasios tėvas savo

laiške vis dėlto pataria studijuoti teologiją ir ruošti kunigystei. O dėl jame bręstančio naujos vienuolijos sumanymo pataria laukti. Trejus metus išlaukęs, pareiškia norą išstoti iš trapistų. Vyresnieji, bandydami jo nusistatymą, pasiunčia į Romą studijuoti teologijos. Bet Karolio nusistatymas nepasikeičia. 1897 m. jo paties noru grąžinamas į pasauliečių luomą.

Klarisių tarnas

Palikęs trapistus, vėl vyksta į Palestiną, norėdamas Nazarete vesti paslėptą gyvenimą, kaip Kristus. Nereikalaudamas jokio atlyginimo, pasitenkindamas tik duona ir vandeniu, stoja tarnauti klarisių vienuolynui. Jo ilgos ekstatinės maldos, nuolankumas (džiaugiasi, kad vaikai gatvėje jį apmėto, laikydami bepročiu) ir uolumas parodo vienuolėms, jog stovi nepaprastos sielos akivaizdoje. Pasiunčia jį į klarisių vienuolyną Jeruzalėje, kad tenai vyresnioji nuspręstų, kas jis per žmogus. Matydama jo šventumą, vyresnioji didžiai stebisi, kad toks žmogus nesiryžta tapti kunigu. "Dievas nori, kad gyvenčiau nežinomas", sako jis, pateisindamas savo elgesį. Bet toji protestuoja: "Arturite teisę, prisidengdamas nuolankumu, sulaikyti tas dangaus malones, kurias Dievas norėtų duoti žemei?" Vyresniosios žodžiai sukelia Karolyje abejonių: gal ir negerai daro, nepriimdamas kunigo šventimų?

Tarnaudamas pas klarises, atliekamam laiku meldžiasi ir studijuoja. Skaito šv. Jono Krizostomo, šv. Jono nuo Kryžiaus, šv. Augustino raštus. Tęsia toliau Didžiosios šv. Teresės raštų studijas. Mąsto šv. Raštą su pluksna rankoje. To pasekmė—tūkstankiai puslapių, kuriuose užrašė mąstymo metu kilusias mintis. Pro-

Karolis de Foucauld

jektuoja taip pat savo būsimą kongregaciją — švenč. Jėzaus Širdies Mažuosius Brolius. Gyvena tikro atsiskyrėlio gyvenimą. Pagaliau apsisprendžia už kunigystę ir, grįžęs į Prancūziją ir turėdamas 42 metus, po menesį trukusių rekolekcijų, iššvenčiamas kunigu.

“Visų brolis” Afrikoje

Ir toliau jį nesulaikomai traukia Afrika ir jos gyventojų skurdas. Nori jiems padėti: apsigyventi kur nors Maroko vidury, kad iš jo ten laikomų Mišių atperkamoji malonė galėtų tekėti į mahometonų sielas. Bet kunigui tai neprieinama šalis. Dėl to nutaria apsigyventi Saharoje. Maroko kaimynystėje. Netoli Beni-Abbės oazės kaip tik budi prancūzų kariuomenės dalinys. Pats tarnavęs kariuomenėje, Karolis gerai žino, kaip tie kareiviai yra dvasiniai apleisti, kiek daug jų be jokios sielos paguodos žūna kovoje su maištingais vietos gyventojais. Tiki, jog jau pats Švenčiausiojo Sakramento buvimas mahometonų tarpe veiks į juos.

Nelengva buvo gauti iš tuo metu religijai nepalankios prancūzų valdžios reikiamą leidimą. Apaštališkam Prefektui Afrikoje pritarus, su kariuomenės daliniu išvyksta Afrikon ir Beni-Abbės oazėje atlaiko pirmąsias Mišias. Vietinių žmonių tarpe pasklinda žinia: atvyko prancūzų atsiskyrėlis ir apsigyveno jų tarpe! Baisiai norėtusi jiems tą atsiskyrėlį pamatyti, bet iš pradžių nedrįsta. Pamažu nepasitikėjimas išsisklaido. Tas naujasis atvykėlis visada taip maloniai šypsosi. Visus maloniai priima, visiems suranda gerą žodį. Domisi net labiausiai apleistais seniais ir jais kaip tikras tėvas rūpinasi. Išperka vergus ir suteikia jiems laisvę. Vienas iš jaunų negrų, jo pavadintas

Paulium, pasilieka visam gyvenimui pas tėvą Karolį kaip tarnas. Visi mato, kad jis pasiryžęs visiems aukotis, tiek čiaabuviams, tiek prancūzams. Kas vakarą susirinkusiems į jo kopolyčią kareiviams skaito ir aiškina evangeliją, tokiu būdu pasidarydamas jų neoficialiu kapelionu. Laiko jiems ir Mišias. Pats jų laikymo būdas nuostabiai veikia dalyvius. "Jei jis tardavo "Viešpatie, nesu vertas", tai būdavo ištariama tokiu susigraudinimu, kad mes verkdavome drauge su juo", pasakoja vienas Mišioms tarnavęs alžirietis kareivis. Tėvas Karolis kitaip ir nebevedinamas kaip "visų brolis".

Jis aukojasi, bet dar daugiau meldžiasi. Prie tabernakulio praleidžia kaitros valandas, kai visi kiti ilsisi, suradę kokią paūksmę. Meldžiasi tenai ir naktimis, nes jo širdį spaudžia tie Afrikos milijonai, nepažįstą ir nesiilgį tikrojo Dievo. Štai jo dienos tvarkė: keliasi 3 val. ryto ir skiria penkias valandas maldai; 8-10 val. dirba fizinį darbą; 10-12:30 val. skiria maldai, skaitymui ir valgiui (valgo tik kartą į dieną!); po to iki 4:30 val. vėl rankų darbas; 4:30 - 8 val. meldžiasi; 8-11 val. miega; nuo 11 val. vakaro iki 1 val. ryto vėl meldžiasi; po to lieka dar dvi valandos miegui. Toks gyvenimo būdas griežtesnis negu aštriausiame trapistų vienuolyne. Valgo tik kartą per dieną, ir tai tik duoną su vandeniu ir keletą prastų datulių, gautų iš kariuomenės sandėlio. Jei gauna pinigų, juos išleidžia beturčių maitinimui. Tai tikras pirmųjų amžių atsiskyrėlis, bet atsiskyrėlis, neužmerkęs akių dvasiniam artimo skurdui ir degęs sielų gelbėjimo ugnimi.

Kunigas Karolis nenustoja svajojęs, jog atsiras pasiaukojusių sielų kurios paseks juo ir padės vykdyti

užsibrėžtą misiją — skelbti krikščionybę savo gyvenimo pavyzdžiu. Tačiau kas gi nemato, kad jo gyvenimo būdas eiliniam žmogui neįmanomas, tiesiog savižudiškas! Vienas aukštas Bažnyčios atstovas kartą nusistebėjo jo heroizmu: "Niekada nemačiau žemėje tokio šventumo; tik knygose apie tai skaičiau. Vienu tik stebiuos — kad jis nedaro stebuklų. Bet turiu pasakyti, jog abejoju, ar taip elgtis išmintinga... Man atrodo, kad tas dvasios įtempimas, kurį sau užsideda ir nori uždėti savo mokiniams, viršija žmogaus jėgas. Bijau, kad jo pavaldinys greičiau išeis iš proto negu mirs nuo perdėtų atgailų". Nenuostabu, kad tokiame gyvenime atsiskyrėlis de Foucauld nesuranda draugų.

(Pabaiga kitame numeryje)

Ignas Naujokas

Filosofo sužieduotuvės

Prieš šimtą metų mirė danų filosofas Soeren Kierkegaard, kurio išskeltus klausimus mūsų laikų egzistencializmas vienaip ar kitaip pakartojo. Šia proga priminsime vieną žmogišką jo gyvenimo įvykį — sužieduotuves su Regina Olsen.

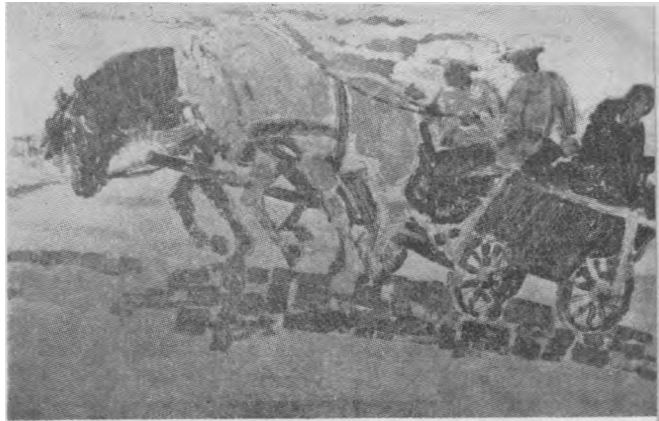
Filosofas pirmą kartą susitiko Reginę 1837 metais. Ji buvo dar tik septyniolikos metų mergaitė su visomis to amžiaus savybėmis: jauna, graži, naivi ir jautri. Kierkegaardas buvo už ją 10 metų vyresnis. Šią mergaitę jis tikrai mylėjo. Tai aiškiai matyti iš jo atsiminimų. Štai jo prisipažinimas: "O Regina, mano širdies karalienė... Kiekvienos mergaitės veide aš matau tavo bruožus. Reikėtų rinkti visų mergaičių veidus, kad bū-

tų galima išsemti tavo grožį. Aš jaučiuosi laimingas prie tavęs. Tai man teikia prasmę gyventi."

Regina gyveno ištaigingai. Jos tėvas buvo valstybės patarėjas. Į šios šeimos duris išdrįso pasibelsti filosofas, jau šiek tiek žinomas ir mėgiamas kalbėtojas Kopenhagoje. Kierkegaardas neatrodė patrauklus, nors buvo ekspresyvaus, simpatiško veido. Jis buvo išdžiūvęs ir liesas iki liguistumo. Jis sutiko Reginą jos tėvų bute. Ji buvo viena namuose. Pakviečia filosofą užėti į salioną. Soeren pasijunta kažkaip nejaukiai šių namų vienumoje. Šiose aplinkybėse jie landa išeitį prie pianino. Jis paprašo Reginos ką nors paskambinti. Staiga jis prieina prie pianino, nutveria gaidas ir meta jas į šalį sakydamas: "Regina, aš atėjau dėl tavęs, ne dėl muzikos!" Regina nutyla. Filosofas išeina iš namų.

Vėliau jis kreipiasi vedybų reikalu į tėvą, kurs šį klausimą labai šaltai svarsto. Pasirodo, kad jis rimtai apie dukros vedybas negalvoja, vis dėlto po kiek laiko sutinka. Soeren ir Regina susižieduoja.

Kai paprastai po sužieduotųjų paskęstama meilės sapne, Kierkegaardas tik dabar pradeda matyti ir jausti savo gyvenimo tragediją. Regina dar yra jaunutė. Jis jaučia šventą pareigą gerai apsvarstyti ne tik savo, bet ir Reginos dalį šeimos gyvenime. Jam prieš akis stoja jo paties šeimos gyvenimo tragedija. Būdamas 27 metų, jis netenka tėvo, motinos, dviejų brolių ir trijų sesučių. Jis jaučia lyg kokį prakeikimą savo šeimos gyvenime. Jo sveikata labai menka. Mirties ir baimės jausmas užvaldo jo širdį. Ar Regina tokių šeimos nelaimingų įvykių perspektyvoje galės būti laiminga? Be to, jis galvoja ir apie savo filosofiją. Jis jaučia-

J. Pautienius

Tremtiniai

si esąs mokslo ir kūrybos žmogus. Filosofijoje jis pasiilgsta tylos, iš jos jis maitina savo mintis ir knygas. Dėl kūrybos reikia dažnai palikti žmones, pasitraukti iš gyvenimo. Iš pradžių jam atrodė, kad šeima padės nugalėti jo melancholiją, išvystys kūrybos jėgas, o dabar po sužieduotųjų jis pajunta, kad gali įvykti priešingai. Tad kas kaltas? Kur yra klaida? Klaida buvo jo paties asmenyje. Kierkegaardas buvo melancholijos ligonis. Čia buvo jo kūrybos jėga, kuri tęsėsi iki mirties. Šioje ligoje jis turėjo būti viengungis, moters meilė nepajėgė numalšinti jo gyvenimo skausmo.

Kierkegaardas nusprendžia nevesti Reginos. Vedybų netikrumas ilgai tęsėsi. Iš karto jis nedrįso nutraukti santykių. Regina pajunta, kad tarp jų kažkas netvarkoje. Pagaliau Soeren apsisprendžia ir po ketverių metų nuo jų pirmojo susipažinimo grąžina Reginai žiedą. Trumpame laiškelyje jai rašo: "Norint išvengti naujų bandymų, reikia baigti. Užmiršk šių eilučių autorių. Atleisk vyrui, kuris tau neatnešė laimės. Šilko kaspinų atsiuntimas rytų tautose reiškia mirtį. Čia priklauso mirties sprendimas tam, kuris grąžina žiedą..."

Penki laimingieji, praėjusiais metais gavę iš Švedijos karaliaus rankų Nobelio premija už didžius savo darbus žmonijai. Iš kairės į dešinę: trys JAV mokslininkai — V. du Vigneaud (chemija), P. Kusch ir W. E. Lamb (fizika); toliau švedas H. Theorell (medicina) ir islandas Haldor Laxness (literatūra).

Regina pagalvoja, kad Kierkegaardą išstiko melancholijos priepuolis. Ji pažinojo jo melancholišką charakterį. Jos širdyje kyla užuojautos jausmai. Ji dar jį myli, prašo pasilikti. Iš karto Soeren nusileidžia, bet po to ir vėl apsigalvoja ir paskutinį kartą Reginai pasako: "Reikia skirtis. Aš tau grąžinu laisvę. Neieškok progos susitikti."

Po dviejų savaitių Kierkegaardas išvyksta į Berlyną. Galvoja net apie savižudybę. O Regina grįžta prie savo jaunystės simpatijos ir netrukus už jo išteka. Soeren jai trumpai palinki: "Geros sėkmės. Telaimina tave Viešpats." Tačiau ir vėliau filosofas Reginos neužmiršta. Mintis, kad jis negalėjo jos padaryti laimingos, jį persekioja iki mirties. Kiekvieną nau-

jai parašytą knygą jis gražiai įriša ir padeda atskirai į spintą. Testamente parašo, kad šios knygos turi būti perduotos Reginai.

Taip melancholijos filosofas pasiliko vienišas visą gyvenimą. Tai kilnus žmogus, kurs manė, kad negalima savo skausmo lieti ant svetimos krūtinės. Neatrodo, kad šis pavyzdys būtų paskutinis žodis apie melancholiką. Gyvenime gali pasirodyti ir kita melancholijos savybė, kuri padeda žmonėms glaustis vienas prie kito. Psichologai sako, kad yra dviejų rūšių melancholikų: vieni uždari, kiti atviri. Atrodo, kad uždaro tipo melancholikas yra skirtas viengungio gyvenimui, nes šeimą jis nuodytų savo charakterio tamsumu. O atviro tipo melancholikai, kurie ieško

mylimo žmogaus ir prie jo glaudžiausi, kurie jam išsipasakojo savo širdies skausmus ir ieško paguodos liūdesyje, gali rasti laimę ir meilę šeimyniniame gyvenime.

Nobelio Laureatas

Paskutinių metų Nobelio literatūros premiją laimėjo Islandijos rašytojas Halldor Laxness. Be jo, islandų literatūroje yra žinomesni dar trys vardai: Gunnar Gunnarsson, Kristmann Gudmundsson ir Jon Svensson. Lietuviams yra žinomiausias Jon Svensson, miręs paskutinio karo pabaigoje, 84 metų senelis. Jis studijavo Prancūzijoje, priėmė katalikų tikėjimą, tapo jėzuitu ir ypač pagarsėjo savo knyga "Nonni".

Įdomu, kad šie rašytojai, būdami mažos tautos žmonės, rašė svetimomis kalbomis savo geriausius veikalus. Gunnarsson parašė "Šeimos Borg Istoriją" daniškai, o Gudmundsson sukūrė "Gyvenimo Rytojų" norvegiškai. Jon Svensson rašė vokiškai. Tai yra viena iš galimybių, kaip mažos tautos rašytojai gali pagarsėti ir išnešti savo tautos vardą į svetimus kraštus. Tokiais atvejais svetimma kalba nei rašytojui nei tautai gėdos nedaro.

Halldor Laxness, gimęs 1902 m. Reikiavike, jau nuo 17 savo amžiaus metų pradeda rašyti. Jis parašė ir išleido apie 25 knygas. Daugiausia rašė romanus, pasakojimus, keletą teatro vaidinimų ir vieną poezijos knygą. Jis yra tvarkos ir darbo žmogus. Savo darbą kasdien pradeda 8:30 val. ryto ir be pertraukos dirba iki 2 val. po pietų. Darbo metu jis mėgsta klausytis muzikos. Ir pats skambina pianinu. Muzika jam padeda ge-

riau išreikšti savo mintis. Prieš pietus jis eina pasivaikščioti, 3 valandą pietauja, o po pietų važiuoja į "Knygos Klubą". Šis klubas leidžia geresnes knygas. Apie 10 val. jis grįžta namo. Jo namai yra pastatyti labai gražioje vietoje ant uolos, apie kurią jam močiutė pasakodavo sagas (islandiškos pasakos). Pagal sagą, ant uolos kadaise gyvenęs senas herojus. Močiutės su savo pasakojimais

— sagomis islandų šeimose užima reikšmingą vietą. Iš tų sagų ne vienam rašytojui gimė knygos siužetas. Laxness pačioje savo jaunystėje pajuto meilę sagai ir kūrybai. Jis net nenorėjo baigti aukštesnės mokyklos, kad greičiau galėtų pasišvęsti literatūrai.

Laxness mėgsta keliauti ir kelionėse daug rašo. Senas priežodis sako, kad kas daug keliauja, tas gali daug ir pasakoti. Taip yra ir su šiuo rašytoju. "Didysis Kašmyro Audėjas" gimė 1927 m. Sicilijoje. Kitas romanas buvo sukurtas Kopenhagoje. Amerikoje parašė "Salka Valka", kurs buvo ir filmui pritaikytas. Amerika jam nepatiko, nes čia esą per daug savanaudiškumo ir materializmo. Laxness romanas "Atominė Stotis" sukėlė daug audros. Tai yra lyg satyra, nukreipta prieš Islandijos vadus, kurie sutiko, kad Amerika steigtų karo bazę Keflavike. Kai kurie sako, kad Laxness yra komunistas, kitai tai neigia. 1938 m. jis parašė "Rusų Avantiūrą". Rašė kaip stebėtojas ir keleivis. Atrodo, kad jis remiasi bendradarbiavimo pagrindu, o ne klasių kova. Tai yra labai daug patyrimo turįs rašytojas, nes yra apvažinėjęs beveik visą pasaulį.

Islandiškai kalbančių žmonių yra apie du šimtai tūkstančių, bet tarp jų Laxness savo knygomis pasiekia 6000 tiražą. Ši tauta labai myli lite-

J. Stankaus nuotr.

Ir Šveicarijos kalnuose skamba lietuviškojo jaunimo daina

ratūrą. Islandiečiai mėgsta ne tik pasakoti, bet ir skaityti. Islandų kalba yra išsivysčiusi viduramžiais. Sakoma, kad ji galutinai susiformavusi dešimtame amžiuje. 1944 m. Islandija atsiskyrė nuo Danijos. Islandai myli savo tautą, jie myli savo žemę ir nepaprastai gražią gamtą. Jie mėgsta prisiminti savo praeitį ir apie ją pasakoti vaikams. Bet šių dienų įtaka ir šios ramios poetiškos šalies neaplenkia. Radijas, filmai, modernus miesto gyvenimas slopina islandiečio meilę gamtai ir sagai. Tačiau Islandija nori pasilikti Šiaurės Graikiją ir šviesti kitiems savo kultūra.

K. Pečkys, S. J.

BONJOUR TRISTESSE

Istorijoje visuomet bus gyvas Sūnaus Palaidūno vaizdas, nupieštas paties Kristaus prieš du tūkstančius metų. Bet neseniai Prancūzijoje išleista knyga, kurioje aprašomas Tėvo Palaidūno gyvenimas. Tos knygos autorė — aštuoniolikos metų mergaitė. Knygos vardas — "Bonjour tristesse" (Sveikas, liūdesy!). Ši knyga Prancūzijoje tuoj pasiekė 350 tūkstančių tiražą, ji buvo išversta ir į kitas kalbas. Retas pasisekimas, kurio gali sulaukti aštuoniolikos metų rašytoja.

Šios knygos pasisėkimas — temos nepaprastumas. Žmogų nukrečia šiurpas, vartant šios knygos puslapius, kur aštuonioliktą dukra rašo apie savo gyvenimą tėvo palaidūno globoje. Ką galėtų galvoti kiekvienas tėvas, jeigu jo gyvenimą aprašytų jo paties vaikai? Ar būtų jam malonu skaityti savo gyvenimo knygą? Mūsų laikų vaikai jau nepėsti, bet važiuoti. Daug šeimos paslapčių jiems jau nebe paslaptys. Gyvenimo tempas skrieja jų galvose. Jie viską žino, viską mato ir apie tai net knygas parašo.

Štai trumpas tos knygos turinys. Jauna šešiolikos metų mergaitė grįžta iš pensionato. Jos tėvas, 40 metų vyras, jau penkioliktą metų našlys. Savo dukrą jis myli nuoširdžiai ir nori pamažu ją išvesti į suaugusiųjų gyvenimą, duodant jai rimtą profesiją, suteikiant jai naudingų pažinčių, kurios galės daug padėti gyvenime. Tai yra jo tikrai nuoširdus rūpestis. Didžiausia sunkenybė tėvui iškyla tada, kai jis prieš save pamato jau nebe vaiką, bet paaugusią ir galvojančią mergaitę. Į tėvo gyvenimą yra įsipynusi vienos jo mylimos moters istorija. Jis nutaria, kad slėpti nėra prasmės. Reikia dukterį pastatyti prieš esantį faktą, kuris jo akyse yra pateisinamas senu meilės komedijų posakiu: meilė yra tik malonumas — garbė yra pareiga. Išlaikyti garbę ir naudotis meilės malonumais buvo visų rafinuotų aristokratų gyvenimo programa.

Tėvas su dukra išvažiuoja praleisti vasaros atostogų prie Viduržemio jūros. Tarp jūros bangų ir gelsvo pakrančių smėlio susiduria dvi meilės intrygos. Tėvas įsižiūri kilnią aristokratę, kuriai pamažu atsiveria šeimos gyvenimo vartai. Duktė įsimyli savo amžiaus studentą. Dukra, pa-

jutusi tėvo gyvenimo pulsą, pradėjo eiti jo nurodytu keliu. Kartą ji grįžta į namus. Išvargęs veidas, įdubusios akys... Tėvas ir jo naujoji draugė, būsima pamotė, nujaučia mergaitės gyvenimo posūkį. Griežta jų reakcija: dar esi per jauna. Turi laikyti filosofijos egzaminus, kurių pernai neišlaikei. Mergaitės nerimas prasideda. Ji ima studijuoti. Atveria filosofo Bergson knygą. Eilės sakinių, prieš kuriuos nerimsta plakanti širdis. Nerimas dar padidėja, kai busimoji pamotė su tėvo sutikimu ją užrakina kambaryje, kad studijuotų. Uždarame kambaryje jos kraujas veržiasi pro langą ir duris, bet, deja, antrosios pusės slenksčio pasiekti nebegali. Uždaro kambario vaisius — mergaitės kerštas didiesiems. Ji suintriguoja buvusią tėvo meilužę, ir vėl užsimezga senasis tėvo romansas. Antroji tuoj visa tai supranta ir suseka. Ne! Žmona ji norėjo būti, bet pakeleivinga moterimi niekad! Ji išbėga iš vilos, sėda į automobilį ir pradingsta tulumoje. Tėvas neramus. Norėtų visa tai atitaisyti. Staiga ateina žinia, kad jo apvilta busimoji žmona mirė automobilio nelaimėje.

Čia baigia jaunoji rašytoja savo gyvenimo istoriją. Ji sveikina liūdesį savo gyvenime. Jos kerštas ir intryga sugriovė ir jos ir tėvo gyvenimą. Sugriovė abiejų meilę. Jos gyvenimas — liūdesys. Ji pilna pesimizmo. Jai atrodo, kad blogis yra fatališkas, kad žmogus nuo jo pabėgti negali.

Šios knygos niekam nerekomenduojame. Naudos iš jos nebus. Užtenka tik pagalvoti ir prisiminti faktą, kad tėvai dažnai yra kalti dėl savo vaikų ateities. Savo gyvenimu jie gali nepataisomai sugriauti ir savo vaikų gyvenimą. Bet negalime pateisinti ir suaugusio, protaujančio vaiko, kuris savo gyvenimą steng-

tusi pateisinti blogu tėvų pavyzdžiu. Tą pavyzdį jam nebūtina sekti.

Klaidingai rašytoja mano, kad blogio fatalizmo gyvenime išvengti negalima. Nors gyvenime daug tragiškų pavyzdžių pasitaiko, nors kiekvienoje meilėje yra ne tik lopšio, bet ir kapo dalis, tačiau nebūtina žmogui savo gyvenime sveikinti liūdesį.

kaip neatskiriama palydovą. Joks žmogus, tur būt, liūdesio išvengti negali, bet liūdesiui nereikia pasiduoti, liūdesys neturi žmogaus įstumti į beviltišką nusiminimą, išplėsti iš širdies viltį ir pakirsti jėgas. Protingas žmogus bus tas, kurs ir liūdesį mokės panaudoti savo gyvenimo tobulinimui.

K. Pečkys, S. J.

IŠ FILMŲ PASAULIO

I'LL CRY TOMORROW

Giliai prasmingas filmas, suktas pagal Lillian Roth autobiografinę knygą, vardu "I'll Cry Tomorrow" — "Rytoj aš verksiu". Taip motina ją verkiančią ramindavo, kai Lillian buvo dar maža mergaitė. Motina buvo ištekęjusi už aktoriaus, kurio ambicija buvo didesnė už jo talentą. Pastebėjusi savo mergaitėje stiprių vaidybinių duomenų ir muzikalumo, ji dėjo visas pastangas padaryti iš dukters Broadway ir Hollywood žvaigždę.

Motinai pasisekė. Lillian Roth, sulaukusi 18-os metų, buvo žvaigždė, o 21 -ų metų ji jau turėjo banke milijoną dolerių, ir verkti — nei šiandien, nei rytoj — jai priežasties, rodos, nebuvo.

Jos gyvenimas susvyravo iš pamatų, kai mirė sužadėtinis David. Ši mirtis ištūmė ją į valią paralyžuojančios apatijos prarają. Užaugusi teatro užkulisiuose, matydama tėvų nelaimingą moterystę ir moralinį teatrinio pasaulio nepastovumą, neturėdama religijos ir antgamtinio principo, Lillian Roth palūžo. Slaugė, matydama jos neviltį ir žudančią įtampą, pradėjo jai duoti — vietoj miego vaistų —

degtinės. Nuo čia prasidėjo jos kelias į nevilties pakalnę. Ji tapo alkoholike. Norėdama nusikratyti juoda melancholiją, užmiršti pergyventą tragediją, ji gėrė dieną ir naktį.

Šitame stovyje ji susituokė su pirmuoju vyru ir tai suprato, tik išsiblavusi. Ši moterystė baigėsi skyrybomis, kaip ir kitos trys. Priežastis: besaikis gėrimas. Vienas jos vyrų buvo sadistas ir avantiūristas, kurio rankose ji kentėjo pragarą, neteko viso turto ir — nuo jo bėgdama — pasislėpė miesto padugnėse.

Ji perėjo visą alkoholiko kryžiaus kelią: chronišką nemigą, šiurpulingas depresijas, haliucinacijas, psichiatrijos ligoninę ir sunkiai suvaldomą norą nusižudyti. Atsidūrusi žmogiškosios mizerijos pačiame dugne, ji kreipėsi į AA — Alcoholics Anonymous — reformatų alkoholikų organizaciją. Čia ji atgimė, bet jos kelias atgal buvo labai sunkus. Šimtai draugų ir draugių, ją pamatę, nusisukdavo į kitą pusę. Norėdama grįžti į teatrinę profesiją, ji nuolat susitikdavo su abejingumu ir nepasitikėjimu, kurie ironiškai šypsodavosi kitų žmonių akyse. Daug kur ją palydėdavo matematiška, bet ne visados teisinga formulė, kad, girdi, kas

kartą buvo alkoholiku, tas visados bus alkoholiku.

Lillian Roth nugalėjo alkoholį. Televizijos programoje, vardu "This is Your Life", sukaupusi visą savo drąsą ir nusižeminimą — prieš 40 milijonų žiūrovų — ji papasakojo savą ilgų metų krizę ir prisikėlimą. Šituo momentu filmas ir baigiasi.

Bet knyga tęsia toliau. Lillian iškėjo už buvusio alkoholiko, kurio pagalba ir pasiaukojimas padėjo jai prisikelti. Su juo ji daug pasidarbavo ir tebesidarbuoja Alcoholics Anonymous organizacijos išsiplėtimui visame pasaulyje. Būdama žydė, ji tapo katalike ir grąžino Bažnyčiai savo vyrą, kuris buvo nepraktikuojęs katalikas.

Mes minime ir šiuos filme nesančius faktus, kad jos grįžimas ir pergale šviestų pilnu grožiu ir jėga. Susan Hayward vaidina Lillian Roth kompetentingai ir įtikinančiai.

Filmą siūlome visiems, kurie pripažįsta, kad verkti bus galima rytoj, o šiandien reikia juoktis, nors ir pro ašaras. Bet ypatingai siūlome tiems, kurie mano, kad jų sunkenybės yra žymiai didesnės už kitų žmonių. Šis filmas yra naujas dvasios jėgos įrodymas, kurį taip gražiai išreiškė šv. Povilas: "Visa galiu Tame, kurs mane stiprina."

Bruno Markaitis, S. J.

GUYS AND DOLLS

Samuel Goldwyn išleido penkis milijonus dolerių, iki šis Cinema-Scope filmas pasiekė ekraną. Šita reikšminga suma ir gana gausi propaganda gal ir yra pagrindinės priežastys, kad net ir rytinėmis valandomis prisipildo kinų salės, kur šis filmas yra rodomas. Žinoma, nereikia

Praėjusiu Kalėdų proga Prezidentas Eisenhoweris žmonėms, esantiems už Geležinės Uždangos, per radiją pasakė:

"Kalėdų laike aš noriu, kad jūs žinotumėte, jog Amerikos žmonės supranta jūsų vargus, kuriuos kenčiate, ir drauge prisideda prie jūsų rūpesčių atstatyti asmenines laisves ir politinę laisvę ir su jumis tiki, kad pagaliau teisingumas užviešpataus ir vėl jus grąžins į laisvų pasaulio tautų tarpą."

pamiršti nė pagrindinių artistų: Marlon Brando, Jean Simmons, Frank Sinatra ir Vivian Blaine. Be abejo, šie vardai pritraukia daug publikos.

Ką būtų galima apie šio filmo vertę pasakyti? Ar yra pateisinamas toks susidomėjimas juo? Kaip apie daugelį šių dienų amerikietišku filmų, taip ir apie šį galima tiek pasakyti, kad pastatymas yra didingas, vaidyba puiki, įvairumas nepaprastas, tačiau — turinio ir ypatingos minties čia neieškok, ne tam tikslui jis pagamintas. Fabrikų mašinų išvarginti darbininkai ir visą dieną įstaigose nervus gadinusios sekretorės nori vakare praleisti vieną kitą valandėlę be jokio rūpesčio, be jokios sunkesnės minties, pusiau nesąmoningai. Filmų gamintojai tai žino, todėl šiam tikslui ir stengiasi patarnauti. Nuėjęs pažiūrėti "Guys and Dolls", nė nėjusi, kaip prabėgs pus-trečios valandos. Eidamas iš salės, savęs paklausi, ką esi matęs. Tur būt, turėsi atsakyti: "Ir nieko ir labai daug". Pro tavo akis prabėgo daug triukšmingų scenų, amerikietišku (o gal afrikietišku?) trepsėjimų, kabare-

tiškų šokių, išgirdai lengvos muzikos, juokingų šlagerių, buvai priverstas ne kartą nusišypsoti, kai artistai švaistėsi tyčia parinktais sąmojingais posakiais. Tai ir viskas. Jeigu to telaukei, būsi patenkintas.

OKLAHOMA!

Dabartinė filmų pramonė nepasitenkina tuo, ką turi, bet ieško naujų kelių, kad galėtų atsispirti televizijai, kuri yra rimta filmų konkurentė. Filmų gamybai yra bandomi naujausi technikos išradimai. Šių bandymų vaisiai yra "Cinerama" ir "Cinemascope" filmai. Štai neseniai susilaukėme naujos rūšies filmo, pavadinto "Todd—AO". Iš kur toks keistas vardas? Labai paprasta jo kilmė. M. Todd mintyje kilusią idėją filmų gamybai pritaikė "American Optical" inžinierių draugija. Tad ir naujasis filmų gaminimo būdas gavo vardą "Todd — AO".

Trumpai galima pasakyti, kad tai yra kažkas tarp "Cinerama" ir "Cinemascope". Pažanga galima skaityti tai, kad panašus į "Cinerama" efektas čia gaunamas ne iš trijų, bet tik iš vieno aparato. Ypač pažymėtinas visai tobulas ir natūralus garsas, vadinamas "Orthosonic Sound". Čia yra vartojamas ne standartinis 35 milimetrų, bet 70 milimetrų filmas. Ekranas yra gaubtas, panašiai kaip "Cinerama". Pirmojo šios rūšies filmo pagaminimas pareikalavo daug darbo, laiko, energijos ir pinigų. Jo gamybai yra išleista šeši milijonai ir aštuoni šimtai tūkstančių dolerių. Tai yra tikrai brangus, bet naujas ir išdidus technikos laimėjimas. Tačiau, stebint šių dienų technikos pažangą, galima manyti, kad tai yra tik laikinai laimėjimas. Gal po keletos metų jau skaitysis pasenę visi šie naujau-

si išradimai: "Cinemascope", "Cinerama", "Todd — AO".

Porą žodžių dar reikėtų tarti apie patį filmą, ne tik apie jo pagaminimo būdą. "Oklahoma!" prieš keliolika metų buvo pradėta vaidinti teatre. Žiūrint į statistiką, atrodo, kad pasisekimas buvo labai didelis. Šis veikalas buvo vaidintas Amerikoje ir užsienyje daugiau kaip 8000 kartų. Ji matė apie 30 milijonų žmonių. Filme veikalas šiek tiek kitaip atrodo negu teatre, bet daugumui žiūrovų, manome, jis patiks. Yra daug įvairumo, drauge pinasi drama, muzika, šokis. Filmą persunktas idilija. Norėta atvaizduoti Oklahomos gamtą, nors filmas yra suktas Arizonoje. Svarbiausią vaidmenį atlieka filmų debutante, jaunutė ir simpatiška Shirley Jones, dar tik prieš trejetą metų baigusi Filadelfijoje aukštesniąją mokyklą. Jos vaidyba visai gera, bet ypač balsiukas labai malonus. Puikiai dainuoja ir MacRae, kuriam taip pat tenka filme pagrindinis vaidmuo. Labai pajvairina filmą ir Gloria Grahame savo charakteringa vaidyba ir tarsena. Galima ir ją šiame filme laikyti debutante, nes iki šiol ji yra vaidinusi tik dramatinuose, bet ne muzikiniuose filmuose. Švelnią ir idilišką filmo nuotaiką lyg "pasūdo" ar "pipirais apibarsto" Rod Steiger tiek savo žiauria išvaizda, tiek piktais užmačiais. Kaip ir galima buvo nuo pradžios laukti, jis filmo gale žūsta, o Laurey su Curly (Shirley Jones ir MacRae) triumfuoja.

Nėra reikalo nė minėti, kad filme akis gali pasigėrėti puikiais gamtos vaizdais ir grakščiu baletu, o ausis—net vienuolika arijų, kurių bene gražiausia bus "Oh, What A Beautiful Morning!" Šia gražia dainele filmas ir prasideda ir baigiasi.

J. Vaišnys, S. J.

JAUNIMO NAMŲ STATYBA

Pavasariį Tėvai Jėzuitai pradės Čikagoje statyti namus, skirtus ypač mūsų jaunimui ir kultūrinei lietuvių visuomenės veiklai. Labai prašoma, kad mūsų visuomenė ir lietuviškos organizacijos, kurioms šie namai yra skiriami, bent maža auka prisidėtų prie jų statybos. Aukos galima siųsti šiuo adresu: 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois.

“Laiškų Lietuviams” leidėjai labai nuoširdžiai dėkoja visiems skaitytojams, kurie, atnaujindami savo prenumeratą, vieną kitą dolerį pridėjo, norėdami mums palengvinti žurnalo siuntinį tiems tremtiniams, kurie negali užsimokėti prenumeratos mokesčio.

Kun. S. Laurinaitis (Columbus) auکوjo 20 dol., Ald. Kudukytė (Cicero) — 10 dol., J. Klimas (E. Chicago) — 10 dol., V. Matikiūnas (Chicago) — 8 dol., kun. J. Karalevičius (Elizabeth) — 8 dol., P. ir A. Norkūnai (Philadelphia) — 8 dol., kun. L. Lukas (New Mexico) — 6 dol.

Po 5 dol.: P. Valonis (Australija), A. Anderson (Chicago), kun. V. Cukuras (Colchester), V. Kreznor (Providence). **4 dol.:** kun. S. Morkūnas (Sioux City), B. Leščinskas (Chicago).

Po 3 dol.: kun. J. Tautkus (Omaha), A. Zakarauskas (Scranton), T. Tamulevich (Brunford), kun. K. Steponis (Burbank), A. Kindurys (Dolgeville), M. Mikėnas (Omaha), J. Juška (Chicago), dr. A. Alekna (Chicago), M. Jasaitytė (Pembroke), M. Monkus (Chicago), J. Ambrizas (Chicago), A. Sabaliauskas (Euclid), kun. Br. Benesevich (Naugatuck), L. Kairienė (Chicago), N. Šumskienė (Chicago), M. Šveikauskas (Chicago), S. Mačiukienė (Chicago), A. šulaitis (Chicago), dr. P. Rasutis (Chicago), dr. J. Starkus (Chicago), kun. L. Budreckas (Pittsburgh), P. A. Deltuva (Rockford), kun. Pr. Geisčiūnas (Fromberg), B. Vaišnorienė (Chicago), G. Kažemėkienė (Chicago), kun. A. Račkauskas (Brooklyn).

Po 2 dol.: A. Kleiza, E. Baleišis, L. Zurlis, E. Debulski, P. Balčiūnas, J. Stančikas, L. A. Bendoraitis, V. Andriukaitis, A. Šleževičius, J. M. Laurinaitis, F. Žebrauskas, K. ir A. Venclauskai (visi Chicago); C. V. Petruliai (Baltimore), J. Gritėnas (Melrose Park), kun. J. Grabys (Schenectady), S. L. Jasinskas (Athol), K. Česna (St. Charles), M. Kazlauskas (Brockton), A. Juškauskas (Baltimore), B. Sturmaitis (Hamilton), M. Petraitytė (E. Chicago), kun. J. Patasius (Great Falls), dr. V. Plioplys (Rockford), S. Aukštikalnis (Detroit), G. Kažemeckas (Hamilton), T. Seireikienė (Hartford), J. Adomavičienė (So. Boston), Z. ir F. Rajeckai (Maspeth), A. Vitkunas (Gurnee), J. Petronis (Philadelphia), Z. Baranauskienė (Anglija), M. Šimkus (Baltimore).

Po 1 dol.: L. Kerulis, A. Smilgevičius, J. Juras, P. L. Aleksa, V. Sinkevičius, P. Šlyteris, V. Donskis, S. Antanaitis, A. Gimbickas, A. Jasaitytė, K. Ancerevičius, J. Sakalauskas, K. Gavėnienė, J. Guobužis, A. Zabukas, dr. A. Belickas, A. Vitkus, A. Gaška, P. Saliukas, A. Kapačinskas, A. Brencius, P. Norvilas, S. Kielienė, J. Pleinys, K. Linkevičius, K. Valiukaitis, F. Černius, A. Prunskytė, B. Ūsas, J. Skinulis, O. Subačius, dr. S. Budrys, P. Jakubaitis, N. Mardosas, L. Vitkauskas, F. Dimgaila, P. Galickas, M. Monkevičius, A. Baronaitis, P. Rauskinas, A. Juškus, A. Abraitis, E. Šulskis, J. Karalius, S. Mickevičius, M. Česas, L. Paulavičienė, P. Grigaliūnas, M. Kasakaitis, A. Grigalavičius (visi Chicago), A. Smolinskas, T. Zailskienė, A. Petkus, V. Ališkauskas, M. Sodeika (visi Cicero), N. Aukštikalnis (Sault Ste. Marie), S. Dabkus (Toronto), V. Piešina (Worcester), V. Muraška (Phila.), A. Fidleris (Elizabeth), J. Rauba (Grand Rapids), L. Dautartas (Cleveland), kun. V. Alekso-
ms (Napoleon), A. Matulionis (Plattsburg), O. Daniusevičiūtė (Brooklyn), O. Damijonas (Omaha), T. Kaminskas (Joliet), K. Butrimas (Pomeroy), dr. V. Mušinskas (Manteno), kun. I. Račys (Oshkosh), kun. J. Bakšys (Rochester), V. Kamaitis (Millbury), M. Židžiūnienė (Worcester), J. Iškauskas (Paterson), V. Norvilas (Monroe), P. Banionis (Willowich), S. Urbšaitienė (Naugatuck), L. Ruigys (Los Angeles), kun. J. Korsakas (Mt. Pleasant), A. Viskantas (Montreal), A. Skiparis (Seymour), J. Varnienė (Los Angeles), R. Vabolis (Quebec), V. Vitkus (Rochester),

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Jurgis Gliuda. RAIDŽIŲ PASĖLIAI. Romanas, kurio tema imta iš spaudos draudimo laikų. Išleido Liet. Knygos Klubas. 310 psl., kaina \$3.

COMMENTATIONES BALTICAE, II. Išleido Baltų Institutas Bonoje, 1955 m. Knyga parašyta vokiečių kalba apie Baltijos tautų charakteringus klausimus. Lietuvos skyriuje rašo Antanas Maceina apie mūsų tautos dainas, o Povilas Rėklaitis apie šv. Onos bažnyčią Vilniuje. Baltų Institute uoliai darbuojasi prof. Zenonas Ivinskis.

Jurgis Jankus. SENAS KAREIVIS MATATUTIS. Satyriškas ir fantastiškas pasakojimas apie nepaprastą žemaitį. Išleido Terra, 3333 S. Halsted St., Chicago.

Liūnė Sutema. TEBŪNIE TARYTUM PASAKOJ. Eilėraščiai. Išleido Terra.

Kazys Bradūnas. DEVYNIOS BALADĖS. Eilėraščiai. Išleido Liet. Knygos Klubas, 2334 S. Oakley Ave., Chicago. 140 psl., kaina \$ 2.

Henrikas Radauskas. ŽIEMOS DAINA. Eilėraščiai. Išleido Vytautas Saulius. 80 psl., kaina \$ 3. Kieti viršeliai, labai modernus išleidimas. Leidėjas: 704 N. State St., Chicago 10, 111.

Anatolijus Kairys. LAISVĖS MEDIS. 4 veiksmų istorinė pjesė. Išleido Nemunas. Spaudos atgavimo penkiasdešimtmečiui paminėti. 120 psl., kaina \$1.

Gustave Flaubert. PONIA BOVARY. II dalis. Vertė Alė Rūta. Išleido Nida. Stebimės, kad vertėja iš taip gausios užsieninės literatūros pasirinko tokį liūdną ir juodą veikalą.

Immaculata Press

“LAIŠKAI LIETUVIAMS” 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois